

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

PROŽÍVÁNÍ PARTNERSKÉHO KONFLIKTU U NESEZDANÝCH KŘESŤANŮ

Diplomová práce

Autor: Bc. Barbora Sikorová
Vedoucí práce: Mgr. Alice Košárková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....
Podpis autora práce

Poděkování

Děkuji Mgr. Alici Košárkové, PhD. za odborné vedení diplomové práce, věnovaný čas a poskytování cenných rad při konzultacích.

Tato diplomová práce byla podpořena z grantu IGA_CMTF_2023_007 Edukace dětí i dospělých jako cesta rozvoje hodnot a osobnosti člověka.

Abstrakt

Tato diplomová práce je zaměřena na zkoumání prožívání partnerských konfliktů u nesezdaných křesťanů. Teoretická část analyzuje koncepty spojené s tématy partnerských vztahů, vlivem křesťanské víry na jejich podobu a partnerských konfliktů. Kapitola o partnerských vztazích se zaměřuje na jejich charakteristiku, vývoj a podobu vztahů v kontextu dnešní doby. Část zaměřující se na vliv křesťanské víry v kontextu partnerských vztahů popisuje, jakou roli sehrává víra v životě člověka, a jakým způsobem ovlivňuje partnerské vztahy křesťanské vyznání. Poslední sekce partnerských konfliktů se zabývá jejich charakteristikou, příčinami, typy, vývojem, řešením a vlivem křesťanské víry na jejich podobu. Hlavním cílem práce bylo zjistit, jak nesezdaní křesťané prožívají partnerské konflikty. Data byla sbírána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se vzorkem pěti participantů a analyzována pomocí tematické analýzy. Z výsledků vyplynuly poznatky týkající se vnímání, vzniku, témat, reakcí, pocitů a důsledků konfliktů a také jeho ovlivnění křesťanskou vírou.

Klíčová slova

Partnerské vztahy, partnerské konflikty, nesezdané páry, křesťanství, náboženství

Abstract

This diploma thesis is focused on examining the experience of partner conflicts among unmarried Christians. The theoretical part analyzes the concepts associated with the topics of partner relationships, the influence of Christian faith on their form and partner conflicts. The chapter about partner relationships is focused on their characteristics, development and form of relationships in the context of today. The part focusing on the influence of the Christian faith in the context of Christian relationships describes the role faith plays in a person's life and how the Christian faith affects partner relationships. The last section of partner conflicts deals with their characteristics, causes, types, development, solutions and the influence of the Christian faith on their form.

The main aim of the work was to find out how unmarried Christians experience partner conflicts. Data were collected through semi-structured interviews with a sample of five participants and analyzed using thematic analysis. The results revealed in findings regarding the perception, sources, themes, reactions, feelings and consequences of conflicts and its influence by the Christian faith.

Keywords

Partner relationships, partner conflicts, unmarried couples, Christianity, religion

OBSAH

Úvod	8
1 Partnerské vztahy	9
1.1 Definice partnerského vztahu	9
1.2 Vývoj partnerského vztahu	9
1.3 Podoba partnerských vztahů dnes	10
2 Partnerské vztahy a role křesťanské víry	12
2.1 Víra v životě člověka	12
2.2 Vliv víry v partnerských vztazích	12
3 Partnerský konflikt	14
3.1 Charakteristika partnerského konfliktu	14
3.2 Příčiny konfliktů	15
3.3 Typy konfliktů	15
3.4 Vývoj konfliktu	16
3.5 Řešení konfliktů	18
3.6 Vliv křesťanství na prožívání a řešení konfliktů	20
PRAKTICKÁ ČÁST	23
4 Metodologie výzkumu	23
4.1 Téma výzkumu	23
4.2 Výzkumný cíl	23
4.3 Výzkumný problém	23
4.4 Výzkumná otázka	23
4.5 Specifické výzkumné otázky	24
4.6 Výzkumný soubor	24
4.7 Výzkumná metoda	25
4.8 Sběr dat	25
4.9 Analýza dat	25

5	Výsledky.....	26
5.1	Vnímání konfliktu	27
5.2	Vznik konfliktů	29
5.3	Témata konfliktů	31
5.4	Reakce během konfliktu.....	34
5.5	Pocity.....	38
5.6	Důsledky konfliktu.....	40
5.7	Víra a konflikty	42
6	Diskuse	46
	Závěr.....	54
	Bibliografie.....	55

Úvod

Předkládaná diplomová práce se zabývá problematikou prožívání partnerského konfliktu u nesezdaných křesťanů.

Konflikty jsou součástí každého emocionálního vztahu, a partnerské vztahy, charakterizované hlubokou blízkostí a intimitou, nejsou výjimkou. Na toto téma existuje řada studií a literatury, která se snaží porozumět příčinám konfliktů, nabízí strategie, jak se jim vyhnout či je účinně řešit, a psychologové poskytují podporu prostřednictvím párové terapie. To vše svědčí o zásadním vlivu konfliktů na kvalitu života jednotlivců i skupin a nutnosti jejich zkoumání.

Nicméně, dostupná literatura se převážně zaměřuje na běžnou populaci, aniž by detailněji zkoumala specifika konfliktů u křesťanských párů. Otázka, zda existují rozdíly v prožívání konfliktů u těchto párů, je klíčovým podnětem pro tuto práci. Kratochvíl (2002) ve své publikaci naznačuje, že kdyby se křesťané řídili principy lásky podle Bible, mohli by zažívat úplnou absenci konfliktů. Avšak praxe ukazuje, že ani křesťanským párům se konflikty nevyhýbají. Jak tedy tito jednotlivci konflikty prožívají? Existuje přímá vazba mezi jejich náboženskou vírou a charakterem těchto konfliktů? Tyto otázky jsou hlavním motivem této práce.

Studie zabývající se dynamikou partnerských konfliktů mezi křesťany existují, avšak se soustředí převážně na páry v manželství. Tato práce se zaměřuje na nesezdané křesťanské páry a jejich prožívání konfliktů, což je oblast, která dosud nebyla dostatečně prozkoumána. Jejím cílem je popsat, jak nesezdaní křesťané prožívají partnerský konflikt. Zaměřuje se na povahu těchto neshod a zda a jak jejich víra tento charakter ovlivňuje.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí: teoretické a praktické. Teoretická část práce začíná popisem klíčových konceptů spojených s partnerskými vztahy, zahrnující charakteristiku, vývoj a současnou podobu těchto vztahů v kontextu dnešní doby. Další část teoretické sekce se pak zaměřuje na vliv křesťanské víry v kontextu křesťanských vztahů a popisuje, jaká role přísluší víře v životě jedince a jakým způsobem křesťanské vyznání ovlivňuje partnerské vztahy. Poslední sekce teoretické části se zaměřuje na téma partnerských konfliktů zahrnující jejich charakteristiku, příčiny, typy, vývoj, řešení a vliv křesťanské víry na jejich podobu.

Praktická část obsahuje metodologii výzkumu, která popisuje formulaci výzkumného cíle, identifikaci problému, stanovení výzkumných otázek, charakteristiku výzkumného vzorku, popis výzkumných metod a postupů sběru a analýzy dat, stejně jako zohlednění etických aspektů výzkumu. Závěrečná část práce se pak skládá z prezentace získaných výsledků na základě analýzy výzkumných dat a následné diskuze, která reflektuje nalezené výsledky v kontextu stanovených výzkumných cílů a otázek a dostupné literatury.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Partnerské vztahy

Tato kapitola se zabývá definicí a vývojem partnerských vztahů a jejich podobou v kontextu dnešní doby

1.1 Definice partnerského vztahu

Mezilidské interakce jsou pro člověka nezbytné pro uspokojení základní potřeby afiliace, kterou každá osoba zažívá v rozdílné míře. Základním předpokladem pro vznik partnerského vztahu je fyzická blízkost, tělesná a osobní přitažlivost. Lidé navazují sociální kontakty, aby si potvrdzovali správnost vlastního chování, znásobili intenzitu prožívání radostných pocitů, a naopak lépe snesli ty negativní, komparovali své výkony a neúspěchy, obdrželi ocenění za svá úsilí, prožívali důvěrnost, intimitu a bezpečí, či dosahovali cílů skrze vzájemnou spolupráci (Binarová, 2001).

Podle Carter & McGoldrick (1989) jsou partnerské vztahy psychologickým a emocionálním propojením mezi dvěma dospělými osobami, zahrnující vzájemnou závislost, vzájemnou důvěru, respekt a snahu podporovat jeden druhého a vnímají partnerské vztahy jako soubor interakcí a emocionálních prožitků, které spojují dvě osoby a mají vliv na jejich psychickou i fyzickou pohodu, jakož i na vnímání jejich vlastní identity.

1.2 Vývoj partnerského vztahu

Žádný vztah není lineární, nýbrž má svůj začátek, průběh a také konec. Každá z těchto fází může mít harmonickou podobu, ale také cestu plnou zákrutů (Venglářová, 2008).

První fází vztahu je zamilovanost. Pro toto období je esenciální přitažlivost, která může nabývat různých podob. Zamilovaní partneři občas působí, že jsou nerozlučně spojeni. Intenzita jejich vztahu ovlivňuje jejich každodenní život. Ostatní záležitosti začínají ustupovat do pozadí, nemohou se soustředit, mají problémy se spánkem a jejich mysl je neustále zaměřena pouze na druhého. Říká se, že v tomto období je láska slepá. Typickým projevem je idealizace protějšku a přehlížení jeho nedokonalostí, a právě to umožňuje vytvořit mezi partnery silné pouto.

Zamilovanost postupně přechází do další fáze, kterou Venglářová (2008) nazývá láskou. Silná emocionální pouta postupně přecházejí do stavu, který je kompatibilnější s běžným životem. Partneři jsou schopni být odděleni, i když stále pociťují stesk. Začínají se vracet ke každodenním povinnostem života. Partneři jsou spokojeni a jejich vztah přináší radost.

Nepřichází tolik intenzivních projevů emocí a vášně, jako spíše o vytváření podmínek pro uspokojení emocionálních i fyzických potřeb a rozvoj jejich individualit.

Závěrečnou vývojovou fází je partnerství a vzájemné propojení. V tomto stádiu dochází ke sdílení společných okamžiků, ale partneři nepotřebují trávit všechny svůj čas spolu. Vzájemně prožité radosti i obtíže jim posilují vztah. O partnerovi přemýšlejí střízlivě, dobře se znají a respektují své slabiny.

Každá z těchto fází vztahu je odlišná. Nese s sebou své pozitivní i negativní aspekty. Ačkoli si racionálně uvědomujeme, že jsou tyto rozdíly přirozené, může se stát, že zatoužíme po původním rozčarování ze začátku vztahu. Je důležité si uvědomit a přijmout konečnou fázi zamilovanosti a nesnažit se ji vrátit a opakovat. Existují lidé, kteří se těžce smířují s méně intenzivními pocity, a tak neustále navazují nová partnerství. Venglářová (2008) takové způsoby hodnotí jako určitou nezralost jedince. Toto počínání se však není schopno stát živnou půdou pro hluboké partnerské pouto.

1.3 Podoba partnerských vztahů dnes

S příchodem demokratické společnosti a působením globalizačních vlivů došlo k proměnám na mnoha úrovních společnosti, partnerské vztahy nevyjímaje. „Současné partnerské vztahy jsou charakterizované jako náhodné, vyjednávané a formované vlastními potřebami a rozhodnutími“ (Hasmanová et al., 2012).

V posledních desítkách let můžeme v naší společnosti pozorovat proměnu v podobách partnerství. Pro sedmdesátá léta minulého století bylo typické, že téměř všichni svobodní lidé v průměrném věku 21–24 let vstupovali do manželství (Fialová a Kučera, 1996). Tento způsob života byl standardizovaný zejména díky politice tehdejšího režimu (Frýdmanová et al., 1998). Založení rodiny bylo téměř nezbytné, protože sloužila jako prostředek k zajištění přežití, utváření nemovitostí a tvořila rámec výchovy dětí. Její zjev a funkce se však postupně oslabovaly a transformovaly se do nových podob, které nejsou formovány pouze vnějšími omezeními, ale zejména interní dohodou obou partnerů (Giddens, 1992). Morgan (1996) o této proměně hovoří jako o cestě „od instituce ke vztahu“. O dnešních vztazích je obtížnější vyslovovat prognózy, nejsou tolik konzistentní. Naopak s sebou přináší vyšší míru variability a personalizace (Mills, 2007).

V letech po změně politického režimu došlo k poklesu počtu uzavřených sňatků. Naopak se zvyšoval průměrný věk při vstupu do manželství. V roce 2010 se zvýšil na 29,4 – 32,2 let (ČSÚ, 2011c), v roce 2021 na 29–33 let (ČSÚ, 2021). De-standardizace manželské instituce

způsobila zejména nejistá pracovní budoucnost, kritéria ideálního zaměstnance, zahraniční příležitosti, možnost cestování, větší svoboda jedince určovat podobu svého života a celková proměna hodnot (Hasmanová et al., 2012).

Hasmanová a kol. (2012) uvádí čím dál častější jev upřednostnění nesezdaného soužití před manželstvím. Pro tento stav je typické zejména období mezi ekonomickou nezávislostí na původní rodině a založením své vlastní rodiny. Nesezdaní partneři po určitou dobu preferují vztah bez sdílené rezidence. K soužití ve společném bydlení dochází ve věku mezi 25. a 30. rokem života. Jedná se o moderní a běžně uznávaný typ partnerství, kdy mladí lidé nemají potřebu svůj vztah formálně stvrzovat. Nesezdané partnerství se může vyskytovat ve dvou formách: jako přechodné období před vstupem do manželství, nebo jako dlouhodobý stav. Tento typ vztahovosti se od manželství liší vyšší mírou individualizace a nezávislosti, nedochází tolik ke společným investicím, dělbě práce a oslabuje se vnímání ženských a mužských rolí. Nesezdané partnerství se tak stává méně stabilním než manželská forma vztahu. I přes to tato preference stoupá, jelikož si tak partneři mohou jeden druhého vyzkoušet, lépe poznat a případně se jednodušeji rozejít, než by tomu bylo v sezdaném soužití. Výjimku tvoří lidé participující na náboženských bohoslužbách, kteří nejsou k nesezdanému soužití nakloněni (Hamplová, Pikálková, 2002).

2 Partnerské vztahy a role křesťanské víry

Tato kapitola popisuje, jakou roli hraje víra v životě člověka a jakým způsobem je spojena s prožíváním partnerských vztahů u párů s křesťanským vyznáním.

2.1 Víra v životě člověka

Religiozita a spiritualita jsou pro převážnou část lidí na většině místech světa nedílnou součástí života (Dollahite a Thatcher, 2005). Spiritualitu chápeme jako osobní hledání vyšší moci, která přesahuje člověka a nemusí být svázána s konkrétní náboženskou tradicí. Jedná se o individuální záležitost s pestrostí projevů jako jsou meditace, modlitba, hledání vnitřního klidu a další duchovní praktiky. Religiozita se týká intenzity nebo hloubky náboženské víry a závazku ke konkrétnímu náboženství. Lidé se účastní rituálů a tradic daného náboženství, skrze které poznávají onu vyšší moc (Říčan, 2007). Náboženství na individuální úrovni nabízí specifický rámec pohledu na svět, který dává smysl našim zkušenostem, může přispět k lepšímu zvládnutí osobních výzev a vztahů, posiluje pocit kontroly nad životními situacemi a zvyšuje sebeúctu a spokojenost (Homaei et al. 2016). Spiritualita a religiozita mají pozitivní vliv na vztahovou rovnováhu, štěstí, sebeúctu a optimismus (Ellison a Fan, 2008). Na úrovni partnerského vztahu náboženství kotví život páru do širší perspektivy a dává mu specifický charakter (Lakatos a Martos, 2019).

Křesťanství, jako jedna z nejvýznamnějších náboženských tradic na světě, má dlouhou a bohatou historii. Poskytuje člověku nejen spirituální rámec pro život, ale také formuje hodnoty a postoje v mezilidských vztazích a ovlivňuje různé aspekty lidského života, jako je například partnerství. Křesťanství v kontextu této práce je vnímáno v rámci všech křesťanských církví v České republice. Charakteristickým a stěžejním znakem této víry je život a učení Ježíše Krista, kterého se křesťané snaží následovat a aplikovat jeho principy ve svých životech (Ekman, 2000).

2.2 Vliv víry v partnerských vztazích

Křesťanství ovlivňuje podobu partnerských vztahů tím, že do nich vnáší určitý systém hodnot (Kratochvíl, 2009). Většina náboženských tradic zdůrazňuje důležitost lásky, oddanosti, věrnosti, vzájemné podpory a odpuštění. Je prokázáno, že tyto dovednosti a postoje hrají hlavní roli v kvalitě a stabilitě manželství (Horváth-Szábó, 2010). Biblické učení o milování svých bližních, a dokonce i nepřátel, ovlivňuje společné vztahy tím způsobem, že podněcuje partnery k milování druhého bez ohledu na jeho chování. Tato nauka povzbuzuje k obětování vlastních

zájmů ve prospěch druhého partnera, čímž člověk naplňuje boží vůli (Kratochvíl, 2009). Předchozí studie ukázaly, že víra má v partnerských vztazích vliv na spokojenost partnerů (Reich, 2018) a náboženské vyznání a praktiky upevňují manželskou oddanost tím, že posilují dojem Boží přítomnosti v manželství a přesvědčení o tom, že manželství je nerozlučitelné (Lambert a Dollahite, 2008).

Věřící lidé vnímají své rodinné vztahy jako něco posvátného a považují je za odraz Boží vůle (Fincham & Beach, 2013). Ti, kteří považují své manželství za součást božského plánu a zakoušejí přítomnost Boha ve svém vztahu, s větší pravděpodobností investují čas, energii a emoce k dlouhodobému udržování vztahu, vynakládají úsilí k překonání obtíží, projevují odpuštění a také mají tendenci zdůrazňovat pozitivní pocity ve vztahu, zatímco negativním pocitům připisují menší význam, což znamená, že jsou odolnější vůči stresu ve vztahu (Ellison, et al. 2011).

Náboženství také ovlivňuje různá stádia vztahu (Mahoney, 2010). V raných fázích jde o výběr partnera, kdy se mladý věřící člověk s největší pravděpodobností rozhodne pro výběr partnera se stejným náboženským vyznáním (Braithwaite et al. 2013), dále může ovlivnit rozhodnutí uzavřít sňatek v podobě dlouhodobého závazku a má dopad na činy obohacující a upevňující manželství a na strategie zvládání krizových situací. Hluboce věřící manželské páry mají v průměru o něco vyšší míru oddanosti, vztahové stability a spokojenosti než nenáboženské páry, a v důsledku toho může jejich manželství fungovat lépe (Mahoney, 2010). Gary Thomas (2017), autor specializující se na témata týkající se manželství a víry, považuje manželství za spirituální pouť, která nás vede k hlubšímu poznání Boha a posiluje naši lásku k Němu prostřednictvím různých oblastí partnerského vztahu. Vztah dvou křesťanů v prostoru manželství má partnerům sloužit jako cvičiště, kde se partneři učí žít nejen podle nejvyššího přikázání, které zní milovat Boha vším, co máme, ale také dostát následujícímu přikázání, a to milovat druhé i v případě, že by se jednalo o našeho nepřítele.

U věřících lidí se také objevují specifické činnosti jako je diskuse o náboženských tématech, společné studium náboženství, sdílená modlitba, nebo hromadná účast na církevních aktivitách (Langlais a Schwartz, 2017). Církev také nabízí přípravné kurzy na manželství pro snoubence a obohacující programy pro manželské páry (Lakatos, 2014). Členství v církvi je spojeno s pocitem sounáležitosti s širší rodinou a může poskytnout podporu v nejdůležitějších, ať už pozitivních či negativních, událostech rodinného života (Brown, et al. 2011).

3 Partnerský konflikt

Tato kapitola se věnuje partnerskému konfliktu, jednomu z aspektů mezilidských vztahů. Zabývá se nejen samotnou charakteristikou konfliktu ve vztahu, ale také jeho typy, příčinami, vývojem a dynamice v průběhu času a strategiemi, jak s ním lze konstruktivně pracovat. Partnerský konflikt v kontextu křesťanské víry může mít svá specifika spojená s křesťanskými hodnotami, a tak je zde zaměřena pozornost na vliv tohoto vyznání na partnerský konflikt.

3.1 Charakteristika partnerského konfliktu

Rozpory se objevují v různých sférách a vztazích našeho života (Raus, 2012). Dle Matějkové (2007) konflikty vždy byly a budou součástí citových vztahů. Jsou přirozené a není možno se jim vyhnout. Jedná se o „střet zájmů, postojů, pocitů, potřeb, cílů, hodnot, ideálů a dalších našich postojů. Konflikty nám též slouží. Přimějí nás k zaujmutí postoje, k ujasnění si svých postojů, hodnot, očekávání, etických norem. A to přispívá k sebeuvědomění si své osobnosti, posílení identity i posílení vlastního sebevědomí.“ (Matějková, 2007, s. 119). Vidal-Graf (2007) doplňují tento seznam benefitů o další, jako je například uvědomění si potřeby změny ve způsobu života, odstranění nahromaděných výčitek, udržování užitečného napětí a zájmu, či akceptace faktu, že partner není takový, jak jsme si ho v zamilovanosti idealizovali. Raus (2012) se o konfliktech vyjadřuje jako o něčem nepříjemném, co nás vyčerpává a zraňuje až do té míry, že nám bere chuť do života. Zároveň tyto neshody líčí jako určitou nevyhnutelnou pouť, kterou nemůžeme jinak než absolvovat, abychom došli k vysněnému cíli, a sice hlubokému vztahu.

Není možné, aby existoval partnerský vztah bez přítomnosti hádek, jelikož jsou v něm řešeny problémy, které by ve svobodném statusu neexistovaly (Vidal-Graf, 2007) a snažit se o vztah bez konfliktů je utopistickým úkolem (Raus, 2012). Existují partnerství, kde se může zdát, že se spory nevyskytují. Jestliže tomu tak je, vybírá si to svou daň v podobě propasti a odcizení mezi partnery, či narůstajícím vnitřním konfliktem u jednoho, či obou partnerů. Důsledky jsou pak pozorovatelné v nepřímé komunikaci, manipulaci nebo neřešení dokonce velmi důležitých a zásadních témat z důvodu vyhnutí se jakémukoli konfliktu (Raus, 2012).

I přes potenciální náročnost nám mohou výzvy, které s sebou konflikty přinášejí, vnést do vztahů pozitivní změny. Jedním z příznivých aspektů může být poznání skutečné osobnosti a potřeb jak u sebe, tak u partnera, jelikož jednotlivec v průběhu konfliktu projevuje své chování autenticky. Při retrospektivním pohledu na vyřešený konflikt se může projevit vděčnost, silnější propojení mezi partnery a upevnění vztahu (Raus, 2012). Cílem partnerů při prožívání konfliktu

by nemělo být odstranění vzájemných neshod, ale jejich efektivní řešení pro zbudování stabilního vztahu (Vidal-Graf, 2007).

3.2 Příčiny konfliktů

Vidal-Graf (2007) hovoří o tom, že k hádkám dochází proto, že na různé oblasti partneri pohlíží odlišně. Promítají se tam tzv. skryté motivy hádek, které jsou projevy nějakého hlubšího problému, který je nepojmenovaný, neuvědomělý, ale vyvstává při konfliktech na povrch. Pramení ze čtyř kategorií, a sice: závazku, hierarchie, odstupu nebo následků problémů prožitých v původní rodině. Oblast závazku s sebou přináší mnohé otázky, na které není vždy jasná odpověď. Tyto konflikty pramení z nedostatečného rozhodnutí se pro vztah, kdy jeden, či oba partneri postrádají jistotu trvalého vztahu a následné hádky s sebou nesou tento podtext.

Druhou oblastí je hierarchie. Již od dětství jsme zvyklí, že vztahy ve společnosti jsou určitými způsoby řazeny. Na začátku vztahu se zdá, že si jsou oba partneri rovni, avšak časem se mohou tendence vládnout nořit na povrch. V dnešní době nejsou ani příliš silně dány oblasti, ve kterých rozhoduje primárně muž, či žena, a tak je více příležitostí, aby došlo k vzájemné srážce. Partner se snaží rozdělit, kdo bude o čem rozhodovat a partnerka se naopak snaží dát muži najevo, jak by se měl chovat on. Ani jednomu se tato protějšková snaha být na výši nelíbí a vzniká konflikt z pocitu, že se nám někdo snaží rozkazovat.

Třetí oblastí je odstup, který může být potřebný paradoxně právě v těch chvílích, kdy páry pocítují, že ideální je trávit všechn čas společně a je to známkou harmonického vztahu. Jelikož jsou zde jiné oblasti, které partnery naplňují, je důležité, aby trávili tento čas odděleně a následně se o nich mohli sdílet. Potřeba blízkosti a odstupu se v průběhu času proměňuje, a tak se stává zdrojem konfliktů, než si partneri vyjednájí, jaký způsob je přijatelný pro oba z nich.

Poslední oblastí jsou modely chování a představy o podobě vztahů, které si partneri přinášejí z původní rodiny. Ať už je to postoj, kterým se jeden z partnerů snaží oddělit od vzorů z primární rodiny, či je naopak napodobuje, zasahuje to do jejich společného života a stává se zdrojem dalších konfliktů ve vztahu.

3.3 Typy konfliktů

Křivohlavý (2002) dělí konflikty podle počtu osob na intrapersonální, interpersonální, skupinové a mezi skupinové. Partnerský střet je interpersonálním konfliktem, jelikož se

odehrává mezi dvěma lidmi. Interpersonální spor je dále členěn dle převládající psychologické dominance na konflikty představ, názorů, postojů a zájmů.

Konflikty představ nastávají, když se na jednu a tu samou věc dívají dva lidé naprosto odlišně. Tyto rozdíly jsou způsobeny odlišnými zájmy, potřebami a motivací daných lidí. Každý si pak vytvoří různou představu např. o tom, co to znamená uklizený byt nebo dostatek společně stráveného času. Pro předcházení Křivohlavý (2002) doporučuje sdělit, co si jedinec pod různými pojmy představuje, a naopak se dotázat druhého, jaká jsou jeho očekávání.

Konflikty názorů vyjadřují rozdílné hodnotící soudy vznikající vlivem systémů hodnot jednotlivců. Účastníci tento spor mohou řešit buďto zásahem z vnějšku – názorem odborníka, stanovením norem, které přijmou obě strany, či k akceptaci určitého kompromisu.

Konflikty postojů nastávají, jestliže se jedná o kolizi dvou názorů, které jsou citově zabarvené ve smyslu, že se nám něco líbí nebo nelíbí.

Konflikty zájmů znamená, že dochází k zaujetí postoje „buď já nebo ty“. Křivohlavý (2002) tvrdí, že tento typ je v mezilidských vztazích nejsložitější a plodí nejtěžší důsledky.

Výše popsané typy konfliktů se nutně nevyskytují osamoceně, ale dochází k variacím, kdy se na pozadí jednoho druhu objevuje typ další.

Matějková (2007) pak člení partnerský konflikt na konstruktivní a negativní. Pro první zmíněný je charakteristické sdělování vlastních cílů bez citového zabarvení a útočení na partnerovu osobnost a vyjadřování se zejména k danému problému. Ve druhém případě se jedná o rozpor plný emocionálních výlevů a dehonestaci partnera, jež převládají nad obsahovou stránkou sdělení.

3.4 Vývoj konfliktu

Každý střet má svůj vlastní příběh, svůj původ a postup. Nevystane náhle, ale vyvíjí se postupně. Různí autoři (např. Matějková) na tyto fáze nahlíží různě a my jsme zvolili rozdělení vývoje konfliktu tak, jak ho vidí Raus, a to z toho důvodu, že v jednotlivých fázích identifikuje chování, ke kterým lidé inklinují a zároveň nastiňuje efektivní řešení pro dílčí stadia.

Před vrcholným střetem partnerů vždy existuje určitý vývoj, který má stejnou váhu jako současná konfliktní situace mezi partnery. Část těchto předchozích událostí může být patrná a zjevná, zatímco jiná zůstává skrytá. Některé věci si uvědomujeme, a jiné zdaleka ne. Během konfliktu jsou všechny tyto aspekty zapojeny. Čím více je rozepře obtížnější, tím komplexnější a bolestivější je historie obou stran. Přestože různorodost osobností, kombinace zkušeností a

okolností přispívají k nevypočitatelnosti a rozmanitosti konfliktů, jsou identifikovány obecné charakteristiky průběhu konfliktu a typické fáze, kterými prochází. V každém jednotlivém stádiu je v rukou partnerů rozhodnutí, zda přistoupí k efektivnímu řešení. V případě neuskutečnění tohoto kroku přechází do následující etapy, která komplikuje a ztěžuje možnosti zvratu a vyřešení situace (Raus, 2012).

Charakteristickým rysem je postupný narůst, eskalace a dosažení vrcholu. Prvotní fázi Raus (2012) označuje jako narůstání problému. Informace a vnitřní procesy jsou jakoby zahalené v mlze. Většinou narůstá určitá nepohoda pouze u jednoho partnera, který tyto své interní pohnutky buďto přehluší, ignoruje a nebere je vážně, nebo v opačném případě na jejich základě začne jednat a jeho chování je jimi v plné míře ovládáno. Efektivním řešením je nyní snaha poznat hluboký a skutečný význam svých emocí, zorientovat se v nich a komunikovat je protějšku.

Tato konfrontace je druhou a zároveň nezbytnou fází rozporu. Stává se, že chtějí partneři toho druhého ušetřit, a tak si své prožívání nechávají pro sebe. Tato ohleduplnost však s sebou nese břemeno podrážděnosti, depresí nebo zdravotních a psychosomatických problémů. Přece jen, ve vztahu jsou lidé dva, nikoli jeden. Konfrontace tak znamená, že problém, který v sobě nesl pouze jeden z partnerů vyplouvá na povrch, stává se součástí vztahu a vedeme o něm rozhovor, v jehož průběhu se partneři setkávají s paletou emocí, které jsou nepostradatelnou součástí rozepří (Raus, 2012). Je pocíťován především hněv, nad partnerem, či sebou samým, který je mnohdy vnímán negativně, ačkoli bez násilí se jedná o ohromnou životní energii, díky které je vztah dynamický a umožňuje odčerpat vnitřní agresi (Vidal-Graf, 2007). Paletu emocí dále doplňuje úžas, šok a následné znechucení, zranění, bolest a zklamání, smutek odmítnutí a osamělost, pocit zrady, zmatek a nejistota, vina a bezmoc. V této fázi dochází k nezdravým přístupům, které mohou celý průběh konfliktu zkomplikovat. Například se partner předem upíná na negativní či pozitivní odezvu protějšku a nedává mu dostatečný prostor se projevit, bezohledně volí pouze jeden způsob řešení, aniž by hledal další cesty, jak s partnerem mluvit nebo staví se do pozice, která je sice bezpečná, ale nedává prostor zranitelnosti, a tak se k nám partner nemůže přiblížit. Kamenem úrazu bývá také nedostatečná důvěra v sebe a schopnost situaci ovlivnit a vnímat ji jako předem prohranou. Cílem konfrontace je zmírnění napětí a nalézt společné řešení problému. Efektivní konfrontace vyžaduje pečlivou přípravu a zvažování, jak nejlépe sdělit partnerovi problém. Před samotným setkáním je užitečné reflektovat předchozí zkušenosti a získat vhled do emocí. Důležité je klást otázky týkající se cílů, aktivního přispívání k řešení a změně. Konfrontace by měla být založena na vstřícnosti s cílem získat partnerovu spolupráci při řešení problému. Je vhodné prezentovat pocity s nadějí

a zaměřovat se spíše na pozitivní aspekty než na kritiku, s respektem k protějšku a jeho pohledu na situaci (Raus, 2012).

Jestliže konfrontace nebyla úspěšná, eskaluje střet do dalšího stádia, kterým je gradace. Její charakteristika spočívá ve stoupající intenzitě vyčerpání a frustrace, které vedou k většímu uplatňování neefektivních strategií a negativních vzorců chování včetně častých manipulací a vzájemného obviňování. Cílem těchto taktik je často změnit partnera, který je vnímán jako protivník či nepřítel. Takové postupy mohou výrazně narušit vztah, a proto je přechod k efektivnějším přístupům klíčový pro obnovení zdravé dynamiky vztahu. Důležité je projevit vnitřní bolest a hledat řešení, které respektuje partnera. Pro volbu dalšího postupu je klíčovou otázkou "Jak bych si přál, aby můj partner nyní přistupoval ke mně?".

Čtvrtá fáze, hledání jednoduchých strategií, může trvat značně dlouhou dobu. Napětí z předchozích etap vytvořilo mezi partnery výrazné nedorozumění a pocit odcizení. Často se partneri snaží ventilovat své emoce mimo domov, sdílí je s přáteli nebo kolegy z práce. Aby předešli bolesti, společně tráví méně času. Postupně jeden z partnerů nebo oba mohou začít pociťovat více lásky než hněvu a začnou vnímat problém z vyšší perspektivy. Touží se přiblížit svému partnerovi. Některý z partnerů v sobě může nalézt sílu k omluvě, což bývá obtížné a provázené obavami z odmítnutí. Pokud však najde akceptaci na straně druhého partnera, může konflikt dosáhnout svého konce. Není vždy zaručeno, že druhý partner bude ochoten odpustit; může zůstat neoblomný a pohlcen těžko snesitelnou bolestí.

Konflikt dosahuje svého vrcholu a stává se nehybným, stagnujícím. Vyznačuje se únavou, frustrací, hněvem a vyčerpáním, přičemž partneri prožívají výrazné nespokojenosti a neustále se zaplétají do konfliktů, vnímajíce jeden druhého za kořen problémů. Opakující se, stereotypní hádky jsou charakteristické, přičemž rezignace postupně vstupuje do hry. Komplikací v této fázi je zkreslené vnímání partnera, kdy jsou strnulí v negativních představách o jeho vlastnostech, které mu stále přisuzují. Konflikt již nesouvisí pouze s počátečním problémem, ale odráží střípky minulosti. Pro úspěšné řešení tohoto zacykleného konfliktu je nezbytné systematicky rozplétat jeho nitě, analyzovat, jak se vztah dostal do této fáze, a poskytnout dostatečný prostor každému partnerovi, aby mohl přispět svou kreativitou k nalezení řešení.

3.5 Řešení konfliktů

Významným přístupem je akceptovat skutečnost reality, která v sobě zahrnuje existenci napětí ve vztazích, nikoli snaha uniknout do iluzorního světa bez konfliktů, nebo směřování

veškeré energie na jejich odstranění (Raus, 2012). „Způsob, jak jednáme během konfliktu a jak konflikty řešíme je tím, co je pro vztah rozhodující“ (Raus, 2012, s. 9). Konflikty je zapotřebí řešit a hledat k tomu efektivní způsoby. V opačném případě dojde ve vztahu k nárůstu stresu, vzájemných negativních emocí mezi partnery a dostaví se pocity nedostatečné lásky. Vůbec způsob řešení a zvládnání vzájemných rozepří je jedním ze znaků (ne)úspěšného vztahu.

Nezdravé přístupy, ke kterým lidé inklinují a nástin efektivních řešení již byly popsány výše u jednotlivých fází konfliktu. V této otázce Raus (2012) zdůrazňuje především individuální odpovědnost každého z partnerů, která se projevuje nejen v obsahu a způsobu vyjádření myšlenek, ale také v regulaci vlastních emocí. V průběhu konfliktu může nastat situace, kdy partneři nezvládnou své emocionální reakce a pro uvolnění vnitřního napětí mohou přistoupit k používání negativních prostředků, jako je například dávání průchodu svým pocitům bez jakékoli kontroly, slovní převaha a triumf v napjatém rozhovoru, stažení se do vlastního světa a uzavření se před partnerem, zaujetí postoje oko za oko a zub za zub nebo plačtivost spojená s citovým vydíráním. Toto jsou prostředky, které poskytují okamžitou a krátkodobou úlevu při neshodách, ale z dlouhodobého hlediska tyto strategie vedou k devalvaci a vzájemnému ponižování partnerů, neutuchající napjaté atmosféře, neschopnosti v tomto klimatu odpočinout a být autentický, izolaci, vzdalování se a narušení důvěry. V těchto taktikách je skryta neustálá bitva o moc a nadvládu a stává se hlavní náplní konfliktů, což mezi partnery vytváří pocity strachu a nedůvěry.

Skutečný zvrát, ukončení konfliktu a obnova vztahu spočívá ve vnitřní proměně partnerů, případně alespoň jednoho z nich. „Nemůžeme zaručit, že se partner změní. Ale můžeme se změnit my sami, s nadějí, že i jeho se tato nová situace dotkne.“ (Raus, 2012, s. 53). Pokud by totiž k obnovení vztahu a překonání minulých problémů nedošlo, může se konflikt stát chronickým, generujícím další frustraci, stagnaci a nakonec rezignaci. To vede k situaci, kdy jeden nebo oba partneři začínají zvažovat možnost rozchodu. Tímto rozhodujícím okamžikem prochází proces vážení výhod a nevýhod ukončení vztahu, přičemž jejich pohledy na budoucnost se obrací směrem k realitě bez partnera. Nakonec se může stát, že se rozhodnou pro tento krok a nevyřešený nebo neefektivně řešený konflikt se stává hnací silou, která přispívá k rozpadu vztahu.

Klíčovou roli pro transformaci vztahu hraje schopnost rozhodnout se nejen na základě osobních zájmů a potřeb, ale také s ohledem na prospěch partnera. Ocenit jeho úsilí a naznačit, že jeho emocionální prožitky a názory mají význam, i přestože s nimi nemusíme plně souhlasit. Dalším nezbytným krokem je akt odpuštění za minulá zranění, která ovlivnila dynamiku vztahu a způsobila bolest. Neodpuštění vede k neustálému nesení břemena minulosti, což brání obnově

vztahu a uzdravení emocionálních ran, naopak odpouštění umožňuje vztahu nový začátek a prostor pro pozitivní proměny. Dále je nezbytné stanovit nová pravidla a implementovat změny v partnerském vztahu, které respektují potřeby obou stran. Cílem těchto úprav je zlepšit celkovou funkčnost vztahu a udržet nově vytvořenou rovnováhu (Raus, 2012).

3.6 Vliv křesťanství na prožívání a řešení konfliktů

Podle Kratochvíla (2009) by absence konfliktů v partnerských vztazích byla teoreticky možná, pokud by se křesťané řídili pravou křesťanskou láskou, jak je popsána v biblické knize Korintským a pevně se drželi své víry. Odkazuje však na biblické výroky naznačující, že lidské jednání má spíše než k dobrému, sklony ke zlému, a proto ani křesťanské páry nejsou vůči vzájemným střetům imunní. Řešení obtížných situací je však posilováno křesťanským transcendentálním pohledem a dodržováním přikázání víry. Samotný konflikt může být křesťany vnímán jako stezka, na které je Bůh v roli průvodce a člověk je schopen ji projít díky síle a moudrosti, kterou tento průvodce poskytuje. Klíčovou roli však hraje to, do jaké míry tuto pouť jedinec přijme a otevře se ke změně, která vyžaduje, že zde něco člověk zanechá a něco jiného, cennějšího přijme. Pro křesťany se tak konflikty stávají obohacujícím prvkem, který dává růst jejich osobnosti (Raus, 2012).

Náboženství se však může stát také zdrojem konfliktu, jestliže v této oblasti nejsou partneři jednotní. Curtis a Ellison (2002) zjistili, že rozdíly v účasti náboženských aktivit souvisely s častějšími manželskými neshodami. Na druhou stranu jednotná náboženská účast v párech byla spojena s úspěšnějším řešením konfliktů (Dudley & Kosinski, 1990). Kromě toho bylo zjištěno, že společná modlitba partnerů snižuje negativitu, opovržení a vzájemné nepřátelství a také emocionální reaktivitu vůči partnerovi (Butler, Stout, & Gardner, 2002). Modlitba také pomáhá párům zvládat svůj hněv během konfliktu (Marsh & Dallos, 2001). Holeman (2003) potvrdil důležitou roli náboženské víry procesu odpouštění po konfliktu. Prostřednictvím náboženských aktivit si partneři často pěstovali hodnoty zaměřené na lásku a péči.

Lambert & Dollahite (2006) provedli výzkum, který popisuje, jak náboženství působí na manželský konflikt. Zaměřili se zejména na ovlivnění jednotlivých fází, a sice na předcházení, řešení a usmíření. V oblasti předcházení konfliktů páry uvedly, že vliv náboženství jim pomohl pěstovat společnou vizi, cíle, smysl a posilovat vztahové ctnosti. Protože čtou páry stejnou Bibli a věří stejnému Bohu, oba dochází ke stejným odpovědím, co se týče jejich manželství a života. Jejich víra také ovlivňuje způsob nahlížení na konflikt. Společná účast na

náboženských aktivitách dále snižuje stres ve vztahu. Hodnoty, které páry díky náboženství přijaly, zlepšují jejich vztah a jsou klíčem k předcházení konfliktů. Jedná se zejména o nesobeckost, pokoru, přijetí a bezpodmínečnou lásku. Tyto cnosti se v párech pěstují skrze evangelium, které je vede k zaměření na druhé, dávání druhým to, co sami přijali skrze oběť Ježíše.

Druhou fází, řešení konfliktů, ovlivnilo zejména učení písma, účast na bohoslužbách a modlitba. Páry uvádějí, že v průběhu konfliktu otevřeli Bibli a hledali vedení v jejich neshodě (Lambert & Dollahite, 2006). V Bibli, konkrétně v epištole Efezským, Apoštol Pavel jmenuje vlastnosti, které by měli partneři spolu pěstovat. Jedná se o soulad, empatii a vzájemnou lásku jednoho k druhému. Sobectví a vlastní prospěch by měli vyměnit za pokoru a vzájemnou úctu, které jsou pro zmíněný soulad nutným krokem. Křesťané se v Bibli inspirovali jednáním Ježíše Krista a snaží se napodobit jeho jednání v rámci budování vztahů a řešení konfliktů. Jednou z oblastí je Ježíšova identita. Jestliže si je člověk jistý tím, kdo je, nemá potřebu se lidem podbízet, není ovládán strachem a nemanipuluje s druhými. Je proto důležité mít zdravý vztah k sobě a neupínat se příliš na druhého. Také to napomáhá lépe se vyrovnat s konfliktem, jelikož křesťané nenachází svou hodnotu v tom, co partner dělá nebo nedělá, ale spočívá v Božím přijetí a lásce k nim. Další jeho ctností bylo ponížení, motivované láskou, pro záchranu druhých lidí až do takové míry, že za ně zemřel. Křesťané tak ve vztahu hledají dobro druhého, omezují se pro něj a jejich chování je v souladu s láskou bez ohledu na to, zda si to jejich partner zaslouží či nikoli. Při konfliktní situaci by měli udělat vstřícný krok k druhému a snažit se o smíření, což vyžaduje zranitelnost a riskovat vlastní ublížení. Ježíš byl také nakonec povýšen Bohem. Křesťané tak očekávají, že Bůh, stejně jako to udělal u Ježíše, odpoví na jejich poslušnost a víru. V rámci konfliktu se vzdávají svého řízení a spoléhají se na vedení a moudrost shůry. Jsou vytrvalí v poslušnosti Biblickým principům s vírou, že to do složité situace přinese pozitivní efekt (Raus, 2012). Zmíněná účast na bohoslužbách působila na jednotlivce uklidňujícím způsobem, dodala jim vnitřní sílu čelit náročným problémům, anebo si naopak uvědomili malichernost příčin jejich hádek v porovnání s celostním obrazem života. Modlitba, jako třetí klíč k řešení, má moc zmírnit hněv a dát prostor k otevřené komunikaci. Některé páry zmínily každodenní večerní rituál modlitby, ale nedokázali k ní přistoupit s konfliktem na pozadí, a tak ho museli nejdříve vyřešit. Proto se jim nikdy nestalo, že by den končili s vědomím, že je jeden na druhého naštváný (Lambert & Dollahite, 2006).

Závěrečná fáze, usmíření, charakterizováno jako pokusy párů o uzdravení svého vztahu po vyřešení aktivního konfliktu. Několik párů zmínilo modlitbu jako nástroj, který používali při usmíření ve vztahu, ale především se páry modlily spíše pro vyřešení konfliktu. Zdá se, že

náboženská angažovanost pomáhá párům usmířit se tím, že posiluje jejich závazek k trvalosti vztahu a podněcuje ochotu odpouštět. Partneři věří, že Bůh nenávidí rozvod a schvaluje manželství navždy. Tento závazek vyvolává v párech touhu usmířit se mezi sebou a nutnost překonat těžké časy. Páry věří, že odpuštění je dobrá věc, něco, co by měli dělat. Ochota odpustit byla podporována prostřednictvím bohoslužeb, Písma a skrze pocity vděčnosti Bohu za odpuštění vůči nim samotným (Lambert & Dollahite, 2006).

Výše zmíněné teorie a výzkumy uvádí, jakým způsobem ovlivňuje křesťanská víra partnerské vztahy a konflikty. Z teoretického hlediska a Biblického učení víme, jak by se k sobě křesťané měli ve vztahu chovat. Jejich jednání by mělo být motivováno bezpodmínečnou láskou a s respektem ke svému protějšku. Výzkumy zaměřující se na praxi ukázaly, že je křesťanství v mnoha ohledech pozitivním faktorem v těchto otázkách a poskytuje specifické hodnoty a aktivity, které působí v partnerstvích a konfliktech podpůrným způsobem. Autoři knih a výzkumníci však pracují s manželskými páry, které již učinily dlouhodobý závazek. Mohlo by se zdát, že se za společně strávený dlouhý čas naučili různým mechanismům, které v jejich manželstvích fungují, protože spolu musejí dlouhodobě kooperovat. Studie však nepracují se skupinou těch párů, které jsou spolu krátkodobě, mimo manželský status a hlásí se ke křesťanství. V této práci se proto zaměřujeme na skupinu, které není věnována pozornost. Ptáme se, zda se teorie autorů a závěry z výzkumů, provedené v manželstvích, projeví také u nesezdaných křesťanů, případně jakým jiným způsobem zde hraje víra roli a zda oni sami vnímají vliv jejich vyznání v otázce prožívání konfliktů.

PRAKTICKÁ ČÁST

Po prostudování teoretických poznatků, které byly představeny výše, nyní přicházíme k praktické části, která je zaměřena na analýzu konfliktů ve vztazích u nesezdaných křesťanů a slouží k podrobnějšímu zkoumání problematiky.

4 Metodologie výzkumu

Tato kapitola charakterizuje výzkum, jeho průběh a interpretaci výsledků. První část zahrnovala stanovení výzkumného problému, cíle, formulování výzkumných otázek a podotázek. Dále výběr metody, výzkumného souboru. Následoval sběr dat a jejich zpracování.

4.1 Téma výzkumu

Hlavní téma výzkumu se zaměřuje na prožívání partnerského konfliktu. Popisuje, jakými kontexty mohou být neshody v partnerských vztazích iniciovány, jak se konflikt projevuje a jakou má povahu, jaké emocionální a kognitivní reakce se zde vyskytují, jak je vnímána role konfliktu ve vztahu a jaké má na něj důsledky. Dále zkoumá, zda a jakým způsobem se do těchto oblastí promítá náboženské přesvědčení, konkrétně křesťanská víra.

4.2 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je podrobněji prozkoumat partnerský konflikt a popsat jeho prožívání u nesezdaných křesťanů skrze kvalitativní šetření. Výzkumná část se zaměřuje zejména na témata a zdroje partnerského konfliktu, pocity, které se k němu vážou, strategie řešení a promítání křesťanské víry do partnerského konfliktu.

4.3 Výzkumný problém

Tématem našeho výzkumu jsou partnerské konflikty, přičemž se zaměřujeme na jejich povahu, prožívání a vliv křesťanské víry.

4.4 Výzkumná otázka

Hlavní výzkumnou otázkou je, jak nesezdaní křesťané prožívají partnerský konflikt?

4.5 Specifické výzkumné otázky

Provedení tohoto výzkumu vyžadovalo formulaci výzkumných otázek, které následně posloužily jako základ pro sestavení polostrukturovaných rozhovorů.

VO1: Jak je partnerský konflikt vnímán?

VO2: Jaké jsou příčiny konfliktu?

VO3: Jakých témat se konflikty týkají?

VO4: Jaké jsou reakce během konfliktu?

VO5: Jaké pocity doprovází partnerský konflikt?

VO6: Jaké důsledky s sebou konflikty přináší?

VO7: Jak se do partnerských konfliktů promítá křesťanská víra?

4.6 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor této studie tvořili participanté, kteří splňují podmínky výzkumu, kterými jsou nesezdané partnerství, nesdílená domácnost a křesťanské vyznání. Účastníci výzkumu byli vybráni na základě oslovení, zda by byli ochotni se podílet na studii. S celkem pěti respondenty jsme provedli šetření prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů.

Základní údaje o participantech

Pro zachování anonymity participantů jsme změnili jejich jména za náhodně vybraná. Každý účastník byl před zahájením rozhovoru obeznámen s cílem výzkumu, byl informován o zachování jeho anonymity a nahrávání proběhlo pouze se souhlasem participantů. Těmito opatřeními naplňujeme etické aspekty výzkumu.

Matěj: Matěj je 26letý muž, který je se svou přítelkyní ve vztahu sedm měsíců. Aktuálně se věnuje doktorandskému studiu na vysoké škole. Vyrůstal v křesťanské rodině a v jeho církevním společenství zastává vedoucí službu, kde se věnuje mladým lidem.

Lucie: Lucie má 24 let a aktuálně její vztah trvá již jeden rok. Právě dokončuje vysokou školu. Vyrůstala v křesťanské rodině a od dětství je zapojena do různých služeb v její církvi zaměřených na aktivity s dětmi.

Tomáš: Tomáš je starý 20 let a s jeho, o čtyři roky starší, přítelkyní jsou spolu již čtyři a půl roku. Momentálně studuje na vysoké škole. Tomáš také vyrůstal od dětství v křesťanské rodině a v jeho církvi je zapojen do služby s dětmi.

Markéta: Markétě je nyní 24 let a ve vztahu je čtyři a půl roku. Markéta byla vychována v křesťanské rodině, a tak je od dětství součástí církve. Studuje vysokou školu a v jejím společenství se věnuje, společně se svým přítelem, službě dětem.

Adéla: Adéla má 20 let a ve vztahu je dva a půl roku. Vyrůstala od dětství v křesťanské rodině a v církvi se aktivně věnuje dětem a mladým lidem. Studuje nyní vysokou školu.

4.7 Výzkumná metoda

Pro tento výzkum jsme zvolili kvalitativní metodu výzkumu, která nám umožňuje získat podrobné a komplexní informace zkoumané problematiky. Rozhodli jsme se pro metodu polostrukturovaného rozhovoru, jež umožňuje nahlédnout do světa participantů a porozumět jejich prožívání skrze výroky v jejich prosté, bezprostřední podobě bez přikrášení. Pro tento typ rozhovoru je typický dopředu sestavený seznam témat a otázek (Švaříček, Šed'ová, 2007).

4.8 Sběr dat

Hlavní metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor, jehož prostřednictvím získáváme detailní informace. Vymezili jsme oblasti, které sloužily jako vodítko pro průběh jednotlivých rozhovorů a vytvořili polostrukturovaný dotazník, s několika pevnými otázkami, od kterých se rozhovor odvíjel. Následně došlo k oslovení participantů a schůzce v klidném prostředí, či formou video hovoru. První rozhovor se uskutečnil na jaře roku 2023, zbývající pak v průběhu roku a na začátku roku 2024. Účastníci byli obeznámeni s výzkumným cílem a souhlasili s nahráváním. Rozhovory byly zaznamenány na mobilní diktafon. Úvodní a závěrečné části rozhovorů nebyly zaznamenány. Třetí část obsahovala doslovnou transkripci záznamu, kterou jsme provedli v programu Microsoft Word. Jména respondentů byla změněna, aby byla zachována jejich anonymita.

4.9 Analýza dat

Po transkripci rozhovorů jsme přešli ke kódování pomocí programu NVivo 14 (Lumivero, 2023). Analýzu dat jsme začali otevřeným kódováním textu, kde jsme předběžně získali obecnou představu o obsahu rozhovorů. Identifikovali jsme hlavní témata objevující se v rozhovorech a přiřadili jim příslušné kódy. V rámci tematické analýzy jsme provedli průzkum dat a v přiřazených kategoriích (kódech) hledali vzory a opakující se motivy, na jejichž základě jsme je seskupili do témat. Ta jsme analyzovali dle jejich obsahu a hlavní závěry z analýzy interpretovali v kapitole výsledky, viz níže.

5 Výsledky

Z provedené analýzy získaných dat vyplynuly hlavní kategorie a témata, které jsou uvedeny v následující tabulce 1.

Tabulka 1: Výsledky analýzy

Vnímání konfliktů	Vznik konfliktů	Témata konfliktů	Reakce během konfliktu	Pocity v konfliktu	Důsledky konfliktu	Víra a konflikty
Co je konflikt	Osobnost	Trávení času	Uzavření se	Vztek	Pohled na partnera	Vliv víry
Hodnocení a role konfliktu	Komunikace	Potřeby	Odplata	Smutek	Pohled na vztah	Jiná perspektiva
Typy konfliktů	Náročné situace	Rozdílné přístupy	Racionálno vs. Emoce	Únava		Hodnoty a pravidla
	Domněnky	Ostatní	Komunikace	Lítost a stud		Role Boha
			Fyzický kontakt	Úleva		Odpuštění
			Odpuštění	Vděčnost		Role modlitby
			Modlitba	Ostatní		
			Ideál řešení			

Mezi některými tématy pozorujeme velmi blízké vztahy. Velice se prolínají a ovlivňují témata konfliktů, konkrétně organizace času, potřeby a způsob dělání věcí. Blízký vztah mají také kategorie vznik konfliktů a témata konfliktů.

5.1 Vnímání konfliktu

Tato kategorie prezentuje vyjádření participantů k tomu, jak oni sami vnímají konflikt, a to zejména v oblastech toho, co podle nich konflikt je, jak ho hodnotí, jaká je jeho role, na jaké typy ho rozlišují. Podle těchto oblastí byly zvoleny názvy jednotlivých témat (podkategorií).

Co je konflikt

Na první pohled se zdá, že je konflikt participanty vnímán poměrně negativně. Při otázce „co je pro tebe konflikt, co si vybavíš?“ účastníci odpovídali stylem „*mně se vybaví prostě jakože jak se lidi úplně hádají a prostě je to hrůza nebo na sebe křičí.*“, nebo „*konflikt je stav kdy mezi dvěma lidmi vznikne nějaké napětí*“. Později však, při dalších otázkách, vyjde najevo ne tak zcela jednoznačný a negativní postoj. V podstatě se nejvíce objevovaly výroky typu, že je konflikt nějaká neshoda. Participanti za konflikt považují stav, kdy se na něčem neshodnou, vznikne nedorozumění, či napětí mezi jím a partnerem: „*situace, která prostě, na něčem se neshodnem*“, „*v podstatě jakákoliv neshoda, nesouhlas*“.

Hodnocení a role konfliktu

Všichni participanti v rozhovorech zmínili, že je konflikt přirozenou součástí každého vztahu: „*Předpokládám, že jacíkoliv dva lidé, když se dají dohromady tak nějaké konflikty řešit prostě holt budou*“, „*konflikt ve vztahu vnímám tak jako že je normální*“, „*každý vztah má nějaký ten konflikt*“. Někteří si dokonce myslí, že absence konfliktu je znakem problému ve vztahu a může mít daleko horší následky, než kdyby se v partnerství konflikty objevovaly: „*pokud je vztah, který nikdy neměl žádný konflikt, tak je tam někde jako velká chyba*“.

V této kategorii se objevuje podvědomé a vědomé vnímání konfliktu. Na podvědomé úrovni je tendence vnímat konflikt jako špatný a nechtěný, ale ve chvíli, kdy o tom participanti začínají přemýšlet uznávají, že má své pozitivní vlastnosti: „*podvědomě se tomu snažím vyhýbat a jako beru to, jako že je to špatné, vědomě si myslím, že to je dobré*“. Benefity vidí v tom, že konflikt člověku otevírá oči, vidí věci, které je potřeba ve vztahu vyřešit. Poskytuje prostor k řešení vzájemných neshod, uvolnění napětí a skrze něj dochází k vývoji a růstu jednotlivce nebo celého páru: „*prostě to, že ho máš tak jako ti dá na světlo některé věci, které díky tomu můžeš vyřešit a posunout se*“.

Někteří zmínili, že by byli rádi za vztah bez konfliktů, ale neví, zda je to možné, jiní se vyjádřili, že u drobných konfliktů to možné je: „*Byla bych ráda, kdybychom jako měli fakt vztah úplně bez konfliktů, což nevím, jestli je možný*“, „*nemyslím si, že je reálné odstranit úplně konflikt ze života*“, „*myslím si, že postupem času můžou vymizet*“.

Typy konfliktů

Účastníci výzkumu mají tendenci rozlišovat konflikty na několik typů. V zásadě je rozdělují na konflikty podle míry závažnosti na malé a velké, intenzivní a povrchní, dlouhodobé a krátkodobé, a dále podle řešení na zvládnuté a nezvládnuté, vyřešené a nevyřešené: „*konflikt, ať už menší nebo větší*“, „*naše konflikty s Markét jako nejsou až tak intenzivní, jak to bývá někde v některých párech*“, „*dlouhodobější konflikty, tak na to ještě jako nebyl prostor*“, Participantů zmiňují spíše náklonnost k menším, krátkodobým a vyřešeným konfliktům a vyjadřují vděčnost, když se nejedná o jakési intenzivní, či dlouhodobě se opakující konflikty bez závěru řešení: „*pokud je ten konflikt zvládnutý a vede k nějakému řešení, tak je dobrý*“, „*nevnímám, že je správné, když se neustále opakuje tentýž konflikt znova a znova a není v tom žádný jako vývoj*“.

Shrnutí

V této kategorii jsme identifikovali několik klíčových témat. Konflikt účastníci označují za neshodu či nedorozumění s partnerem. Je spojován s výskytem napětí. Konflikty jsou vnímány jako přirozená součást každého vztahu, ačkoli by někteří ocenili vztah bez konfliktů. Participantů se na konflikt dokážou dívat z více úhlů pohledu. Uvědomují si, že pro ně představuje určitý nesoulad a nepříjemnou situaci, na druhou stranu uznávají jeho důležité místo a přínosy do vztahu. Účastníci rozdělují konflikty na několik typů, z pravidla podle druhu závažnosti a způsobu řešení. Z jejich vyjádření vyplývá, že je nutno mít konflikty vyřešené a naučit se je dobře zvládat.

5.2 Vznik konfliktů

Tato kategorie popisuje, na jakých základech mají tendenci konflikty v partnerstvích participantů vznikat. Identifikovali jsme zdroje vzniku v osobnosti, komunikaci, domněnkách a náročných situacích.

Osobnost

Participantů odlišují osobnostní charakteristiky u sebe a svého partnera: „já jsem jako často takový vztahovačný typ“, „já jsem takový trošku cholerik“, „Markéta není moc konfliktní typ“. Jiný účastník zmiňuje: „jsem trochu z italské rodiny“, „já taková cholerická, takže prostě to je jako z čistého nebe“, „často je teda vyvolávám asi já, jako myslím si, že Matěj je takový nekonfliktní“. Predispozicemi pro vznik konfliktů se zdají být specifické vlastnosti některých participantů. Často jsou zmiňovány cholerické typy. Je zajímavé, že právě tito účastníci shodně zmiňují, že jejich protějšky jsou nekonfliktní.

Komunikace

Pro některé participanty je zdrojem konfliktu nedostatečná, či neefektivní komunikace: „ke konfliktům dochází na základě nějakého nedorozumění a nevysvětlení, nevyslechnutí“, „spíše je to jako nedostatek komunikace mezi námi. To, že každý má jiný pohled na tu situaci a nedostatečně o těch pohledech komunikujeme“, nebo také rozdílné požadavky na komunikaci: „se zastavím a přemýšlím, no jenomže to už mezitím Tomovi nabíhá tlak, že a jakože už je problém“. Zde vidíme, že jeden z partnerů potřebuje čas na přemýšlení, ale druhému to silně nevyhovuje.

Domněnky

V některých párech konflikty vznikají na základě špatně vyložené situace, kdy partneři mají tendenci vidět v konfliktech něco, co tam ve skutečnosti není: „si uměle jako vytvořím pocit, že Markéta jako něco očekává nebo očekávala a já jsem to nesplnil a že mi to teďka vyčítá“, „já to beru jako útok“, „vlastně stačí, aby si vyslechla vysvětlení“. Někteří z nich dokonce určité situace vnímají jako konfliktní, ale jejich partner to tak vnímat nemusí: „já dřív vycítím vlastně nějak je to napětí tak mám tendenci si stáhnout na to, co já jsem udělal špatně, a tak, a přitom je to úplně banalita jako z její strany“, „já jenom potřebuju, aby on pochopil, že žádný konflikt není“.

Náročné situace

Mezi další zdroje neshod patří náročné situace, ve kterých konflikt častěji propukne. Jedná se zejména o časovou vytíženost partnerů, nedostatek společného času a únavu: „*zavalení organizačními věcmi*“, „*já mám tendenci jako jet na sílu a dělat toho moc. A pak jsem z toho unavený, vyčerpaný, ... tak to si myslím, že taky je to tenký led, kdy já když to neuhlídám, prostě to svoje tu svoji angažovanost ve všem možném a to, že často jdu na doraz a že už pak nemám tolik kapacity na ten vztah, tak pak když já neuhlídám, tak to taky je zdrojem jako napětí*“, „*nejenom že toho Tomáš dělá hodně, ale že za mě teda i já toho dělám dost, a tak se to úplně třeba často nepotkává*“, „*měl takové období, kdy právě toho měl třeba na sobě hodně jo a častěji právě jsme třeba se něčeho tak jako chytli*“, „*často vznikají jen konflikty, kdy chceme jít spát, jsme unavený a někdo něco vytáhne*“

Jako další náročné situace identifikujeme tzv. situační, kritické momenty. Jsou to chvíle, kdy jednoho, nebo oba partnery něco podráždí, dostane je do nekomfortní situace: „*když najednou se děje něco, co nepředpovídala*“, „*jsem chtěla jakože radostně říct jakože, ooo zajíc, jenže jak jsem udělala to ooo, tak Adam se lekl a začal jakože na mě, jakože proč to dělám*“, „*já prostě jsem s tím nepočítal, tak jsem z toho takový vykořeněný*“, „*prostě ten stres, ten press časovej, prostě jsem byla jako nepříjemná v tom*“, „*když jsme ve spěchu, když nestíháme jako třeba na vlak, tak se často pohádáme*“, „*to jsou takové situace v autě vždycky*“.

Shrnutí

Tato kategorie nám pomohla identifikovat podmínky, ve kterých dochází ke vzniku konfliktů. Jeví se, že zdrojem jsou povahové rysy osobnosti. Ve výpovědích jsme zaznamenali, že příčinou bývá cholerická a prudká povaha. Dále ke zrodu neshod dochází vlivem komunikace, ať už se jedná o nedostatečné vyjasnění, nebo rozdílné způsoby sdělování. S tímto se pojí domněnky, které způsobí, že partneři vstupují do konfliktu na základě nepravdivých informací, které si vytvořili v hlavě, nebo se také stává, že si jeden z nich myslí, že už neshoda nastala, ale druhý v ní vůbec není. Výraznou příčinou jsou náročné situace, ve kterých mají konflikty větší tendenci vznikat. Ke sporům dochází častěji, jsou-li partneři delší dobu přetížení, vlivem toho unaveni, nemají dostatek prostoru ke společnému času a zažívají v životě stres. Z krátkodobého hlediska se jedná o momenty, které partnery překvapí a rozhodí je. Jedná se častěji o drobné nekomfortní situace. Vznik konfliktů je úzce spojen s tématy konfliktů, které si představíme v následující kapitole.

5.3 Témata konfliktů

V této kategorii jsme identifikovali nejčastější témata, kterých se páry v konfliktech dotýkají. Jednotlivá témata spolu velmi úzce souvisí. Jedná se zejména o téma trávení času, potřeb a rozdílné přístupy. Dále jsme popsali specifické oblasti, které se vyskytují v jednotlivých párech a dali jim společný název „ostatní“.

Trávení času

Trávení času je nejčastějším tématem, které se vyskytuje napříč všemi páry, které byly do výzkumu zapojeny. Konflikty vznikají na základě toho, že mají oba partneři různou představu o náplni a množství společného času. Náplň velmi úzce souvisí s potřebami, jelikož jednotlivci by raději trávili čas způsobem, který naplňuje jejich potřeby. Jestliže tomu tak není, mají tendenci vznikat konflikty: *„Markéta by možná raději častěji šla na hory a já bych častěji spíš třeba seděl doma a jen se tak přitulil a byl spolu“*, Rozdílné potřeby v této oblasti se také týkají nároků na množství společně stráveného času, kdy má jeden z partnerů vyšší požadavky, než ten druhý: *„já jsem taková hodně jakože potřebuju hodně spolu trávit čas a že prostě když prostě na mě měl málo času, nebo tak, tak jsem byla z toho vždycky taková jako smutná“*, *„často máme konflikt ohledně toho, jestli přijedu, nebo nepřijedu“*. Neshody v otázce času vznikají při rozdílném způsobu organizace času. Mezi páry se vyskytuje otázka dlouhodobého plánování vs. určité spontánnosti, kdy každý z partnerů zastává jeden z těchto pólů a vzájemně jim opačný způsob nevyhovuje: *„já už mám týden rozplánovaný ten den a Tomáš si myslí, že bum a uděláme tohle prostě tak to ne chápeš. Jakože já už mám plán a už mám naplánované, co budu plnit, a ne že přijde s 10 věcmi, kterého teď napadly, že potřebujou rychle, ne tak je rozplánuju na další dny prostě“*, *„Já plánuju mnohem déle dopředu, vždycky chcu věci vědět dopředu, ptám se na věci dopředu, jí to nějakým způsobem je jako asi nekomfortní. Stresuje jí to připadá jí to zbytečné. Ona naopak funguje víc spontánně“*. V podobném duchu organizace se nese také množství aktivit, které páry společně dělají. Byly zmíněny rozdíly ve vnímání ideálu náplně společného času, kdy jeden z partnerů má tendenci dělat toho až příliš a druhý naopak málo, což jim vzájemně nevyhovuje: *„ona naopak tam prostě nemá problém ty aktivity navalit jednu za druhou, klidně dvě ve stejném čase“*.

Potřeby

Mezi participanty, nezávisle na sobě, byly zmiňovány tzv. jazyky lásky. Jedná se o teorii potřeb, tzv. 5 jazyků lásky od křesťanského spisovatele Garyho Chapmana. Zdá se, že je tato literatura mezi křesťanskými páry velmi populární. Na tomto základě také někteří z nich o svých potřebách, mezi kterými se vyskytují rozdíly, hovořili: „*každý máme ten jazyk lásky jiný s Markét*“, „*mám větší tu fyzickou potřebu*“, „*ale pro mě i tak bylo prostě důležitější být spolu než jako se vyspat v noci. A to zase pro Markétu spíš bylo jako naopak*“. Mezi participanty se vyskytují konflikty také na základě potřeb odpočinku jednoho partnera a potřeby trávit společný čas na straně druhé. Napětí vzniká, když jdou tyto dva protipólné požadavky proti sobě: „*chci si prostě odpočinout, chci být jeden den sama nebo tak a Matěj to často jakoby nechápe*“, „*máme mít rodinnou oslavu a Adam, že jako se mu tam strašně nechce, protože potřebuje pracovat a taky si chce aj jako odpočinout*“. Mezi další, často zmiňované potřeby, patří pocity uznání, ocenění a lásky. Napětí mají tendenci vznikat, jestliže partner má pocit, že ho druhý nemá dostatečně rád, nevěnuje mu pozornost, neoceňuje jeho aktivity a snahu. Následně přichází jakási obrana a vzniká konflikt: „*mě nasere, když mi říká co chce, kde chce abych ho hladila, jenomže prostě já vím, že to má třeba rád, to je třeba jakoby věc, kterou mi opakuje víckrát*“, „*jestli mi bude stačit, že mě ten druhý jako doceňuje tak málo*“, „*situace nastala tehdy, když se jako ten konflikt dotýkal přímo toho primárního jako zdroje toho pocitu, že mě ten druhý má rád*“.

Rozdílné přístupy

Mezi partnery nastává konflikt, jestliže se střetnou dva rozdílné postupy. Jeden z partnerů je zvyklý dělat věci jedním způsobem, druhý zase opačným. Tato oblast se týká nejvíce otázky již zmíněného času čili jakýsi time-management, způsobu vedení života, ale naopak také jen drobných každodenních věcí: „*často nějaké představy třeba o tom, jak chceme trávit společný čas, nebo o tom, jak se nějaké věci dělají*“, „*jakoby mám jiný pohled na život, že jo, nebo na to, jak se chceme v životě chovat, komu se chceme věnovat*“, „*tak jsme prostě vařili jeden recept, který oba dobře známe, jenomže bohužel ho každý děláme trošičku jinak*“.

Ostatní

Za zmínku stojí jednotlivé, neopakující se témata, charakteristické pro jednotlivé páry, která participanti zmínili. Páry mezi sebou řeší drobnosti každodenního života, teologické otázky, problém s pornografií nebo určité přestupky, které jsou v očích druhého vnímány jako

prohřešky. Tato témata nebyla ve výzkumu hlouběji zkoumána, proto je zmiňujeme okrajově, jelikož ve výpovědích zazněla.

Shrnutí

V této kategorii jsme popsali nejčastější témata, kterých se partnerské konflikty týkají. Výraznou oblastí se ukázala být otázka času, a to z různých pohledů. Neshody často vznikají při rozdílné představě společného času, ať se jedná o množství, kdy jeden z partnerů chce trávit čas v míře větší než ten druhý, způsobu organizování, které je buďto předem plánované, nebo naopak spontánní, počtu aktivit, kdy jeden má tendenci dělat méně věcí a druhý naopak více, nebo v náplni a charakteru společných aktivit. Náplň velmi úzce souvisí s potřebami, jelikož jednotlivci by raději trávili čas způsobem, který naplňuje jejich potřeby. Mohlo by se zdát, že ve většině výpovědí je tématem neshody právě zmiňovaný čas, avšak z hlubšího zkoumání vyplývá, že jde ve skutečnosti spíše o naplňování potřeb, či rozdílné přístupy. Proto i zařazení do jednotlivých témat bylo poměrně obtížné. V otázce potřeb partneři narážejí na rozdílné požadavky. Důležitou roli hrají také pocity lásky, uznání a ocenění. Ať se jedná o jakýkoli typ potřeby, konflikty mají tendenci vznikat při jejím nedostatečném uspokojení. Poslední společnou oblastí jsou rozdílné přístupy, které se dotýkají taktéž otázky času, každodenních maličkostí nebo životního stylu.

5.4 Reakce během konfliktu

V této kategorii jsme analyzovali nejčastější reakce, které se v konfliktech vyskytují. Dále jsme popsali ideál řešení, který se u participantů objevuje.

Uzavření se

Typickou reakcí, zejména u žen, se jeví uzavření se do sebe: „*jsem spíš ten typ jako člověka, co se konfliktům vyhýbá a nechce do nich jít a jako už vůbec do nějaké třeba konfrontace*“, které může mít vícero podob a příčin. U některých jde o potřebu zpracovat si napětí nejdříve v sobě, zorientovat se ve svých myšlenkách a pojmenovat si je: „*já potřebuju si o těch věcech přemýšlet sama*“, „*Asi si to potřebuju chvíli v sobě zpracovat, jakože sama potichu, že to nechci hnedka řešit*“, „*No já o tom nepotřebuju mluvit, ale Adam potřebuje, abych o tom mluvila*“. Druhou formou uzavření se je uraženost: „*já jsem spíš taková jako uražená*“. Ta je vyvolána potřebou odstupů, dát najevo své zranění: „*Zachovat si jakoby nějakou odstup, vlastně jako prožít si to, že jsem naštvaná fakt*“, nebo naopak zranit tím svého partnera: „*občas ho tím chci zranit*“. Tato, v těchto případech ženská, reakce vyvolává u protějšku odezvu v podobě jakési frustrace, beznaděje, tlaku a hněvu: „*Adam je z toho frustrovaný*“, „*Jako že se cítím v takové jako pasti*“, „*ten stav té uraženosti vnímám jako špatně*“, „*já se naštvu, pokud mi to ona nekomunikuje*“. Partneri, v těchto případech zpravidla muži, mají tendenci o věcech mluvit ihned, bez odkladu si nedorozumění vyříkat a snaží se partnerku donutit k tomu, aby mluvila: „*on pak se snažil zjistit, proč jsem se já urazila a já jsem mu o tom nechtěla říct*“, „*jdu to řešit a snažím se celkem konstruktivně o tom nějak mluvit*“. Jestliže partnerka setrvává ve svém stavu nekomunikace, partneri na to zpravidla následně reagují podobně, nebo mají pokušení to oplatit: „*pak se nechce bavit ani on, jakože mi to vrací*“, „*Třeba jsem předpokládal, že mám nějakou zprávu na mobilu ... jsem úplně nespěchal, s tím si to přečíst ... je to slabý jako nějaký projev, v podstatě toho jako trochu ji v tom nechat*“. Otázka odplaty se v rozhovorech také objevovala, proto jsme ji zpracovali jako samostatné téma.

Odplata

„*Zároveň tam je pokušení se taky urazit. Jako opětvat stejnou mincí*“, „*Občas je to vlastně způsob, jak toho druhého zranit. Jak mu to vlastně oplatit, jak mu to vrátit*“. Participantů bojují s pokušením reagovat na, v jejich očích, nevhodné chování partnera stejně jako on, oplatit mu jeho chování a ublížit mu tím. Jeden participant zmiňuje, že se mu daří tomu odolávat: „*a brzy s tím prostě řeknu ne prostě a dost, jako nebudu takhle jednat*“ a druhý

naopak říká, že vidí u svého protějšku čisté úmysly bez snahy mu ublížit, i když jemu samotnému se to nedaří: „*Ale prostě zažil jsem situace, kdy mě to jako přemůže a člověk to vysloví, i když ví, že to tomu druhému ublíží. A to jsem třeba jako ze strany Markéty nezažil*“. Reakce partnerů, stav uraženosti nebo tendence ublížit a opětovat stejnou mincí jsou úzce spojeny a ovlivněny emocemi a zachováním si racionálního uvažování, čemuž se věnujeme dále.

Emoce vs. racionálně

Z rozhovorů vyplývá, že na podobu reakcí v konfliktu má vliv to, zda partneri podlehnou svým emocím, či nikoli: „*záleží ale pak jestli to ukočíruje nebo ne*“, „*tak někdy jsem schopná já nad tím takhle racionálně uvažovat*“. Ve výpovědích se jeví, že je v páru vždy jeden, který je schopnější jednat bez emocí: „*mám jako si myslím ty myšlenky takové, že tak fajn, tak se nepřidávej, prostě to nějak podchyt' a jako dobrý, prostě tam mám takhle hodně to racionálně, jakože prostě já se snažím to nějak jako uklidnit*“, „*já se snažím jako do toho nepíchat*“ a druhý, který spíše jedná pod jejich vlivem: „*já už pak nejsem schopen bez těch emocí komunikovat správně*“, „*já pak začínám jít jako do ofenzivy místo toho, abych jako to nějak v klidu zvládl*“, „*jsem našťvaná a típnu mu to*“.

Komunikace

Jak jsme již popsali výše, jsou partneri, kteří mají tendenci se komunikaci spíše vyhýbat a zpracovat si konflikty sami v sobě, kdežto jejich protějšky se snaží ihned neshody řešit. Jestliže dojde ke komunikaci, zpravidla v ní dochází k tomu, že si partneri vyříkávají svá rozdílná stanoviska: „*No nejdřív jsme si to jaksi jako vyříkali. Já jsem mu říkala, to se mi teda nelíbí, ale pak jsem teda říkala, jako že pojedu sama*“, „*reaguju tak, že se jí to snažím nějak jakoby říct, co mi, nebo že mi vůbec něco vadí, proč mi to vadí*“, nebo se snaží jeden druhého přesvědčit: „*přesvědčujem jeden druhého*“, nebo hledají kompromis: „*tam přichází asi řada na ten kompromis*“. Jestliže došlo k nějakému provinění vůči partnerovi, dochází k vysvětlování nebo omluvě: „*Ujistit ji, pokud to jenom je jakoby nedorozumění, tak ji ujistit o tom, že to pochopila špatně, že to bylo myšleno jinak*“, „*omluvila jsem se teda, že jsem ho vystrašila a on se mi omluvil, že byl na mě zlý*“, „*jsem mu šla hned říct promiň a on se mi taky hned omlouval*“.

Fyzický kontakt

Fyzická blízkost je v konfliktech častou strategií, která pomáhá k usmíření a ukončení konfliktu: „*se snažím neříkat nic a třeba se jenom jako přitulit nebo něco*“, „*pojd' za mnou, pojd' mě obejmout. Tak klasicky končí naše konflikty a já si řeknu nechci a pak si řeknu no tak mě nezabije, když ho obejmu*“. Fyzická blízkost je projevem lásky vůči druhému člověku: „*já jsem taková jakoby hodně ‚touchy‘ na lidi ... fakt tím dávám najevo jakoby že mám lidi ráda*“.

Odpuštění

Odpuštění se jeví jako důležitý aspekt v konfliktech mezi partnery: „*abych ten vztah nějak obnovil zachránil, tak musím jít to žehlit, prosit o odpuštění*“. K odpuštění vede partnery inspirace křesťanskou vírou a příklad v Ježíši: „*Asi se jakoby snažím řídit tím veršem z bible, jakože nenechte nad svým hněvem zapadnout slunce*“. Projevem odpuštění je to, když si partneři nepřipomínají staré neshody, které mezi nimi nastaly: „*už se k tomu vůbec nevracíme nikdy*“, „*jak by už se nestalo jako u mě*“. Více se tomuto tématu věnujeme v samostatné kategorii Víra a konflikty, ale je zapotřebí uvést jej i zde, jako jednu z typických reakcí v konfliktu.

Modlitba

Modlitbu zmínili všichni účastníci jako jednu ze strategií, kterou využívají při konfliktech: „*to je jako silný nástroj v tom řešení těch konfliktů*“, „*pojd'me se jako za to pomodlit*“. Jaká je role modlitby, jaký vliv má modlitba na partnery, na konflikt a z jakých důvodů modlitbu páry volí detailněji popisujeme v kategorii Víra a konflikty.

Ideál řešení

Pro účastníky je důležité, aby jejich konflikty byly vyřešené a nezůstaly bez závěru: „*Určitě si myslím, že není dobré mít nevyřešené konflikty*“, „*pokud je ten konflikt zvládnutý a vede k nějakému řešení, tak je dobrý, protože mi přijde, že když pak ten konflikt vyřešíme, tak vlastně si člověk víc toho druhého váží*“. Z rozhovorů se jeví některé postoje, které jsou pro účastníky stěžejní v otázce řešení konfliktů. V podstatě se shodují, že není klíčové najít takového člověka, se kterým konflikty mít nebudou, nebo který bude stejný jako jsou oni sami, ale důležité aspekty shledávají v charakteru a vlastnostech partnera. Jedná se zejména o to, aby byl protějšek nakloněn ke změně a pracoval na sobě: „*nemáš hledat někoho, kdo je perfektní, ale kdo má jako ochotu, prostě na těch věcech pracovat*“, „*z její strany bych třeba očekával, že bude pracovat na tom, aby ten čas, který potřebuje, nebude zbytečně dlouhý*“, měl ochotu

naslouchat, sdílet své postoje a byl empatický: „*To je důležité jako dokázat vyslechnout toho druhého, pochopit jeho stanovisko nějak se do něho zkusit vcítit*“, „*Myslím, že tam je zásadní ta komunikace*“, „*Cílem je se je naučit dobře řešit*“.

Shrnutí

Častý jev, který se vyskytuje ve všech partnerstvích participantů, je stav uzavření se, nekomunikace s protějškem. Mezi páry pozorujeme typické pozice, kdy se jeden z nich má tendenci urazit, ať už z jakýchkoli příčin a záměrů, a naopak ten druhý má potřebu konflikt řešit okamžitě. Protipóly se vyskytují taktéž při působení emocí, kdy jeden v páru je více rezistentní vůči vlivu emocí než ten druhý a je schopen zaujmout racionálnější postoj a jednání. Emoce samy o sobě způsobují, jak se bude konflikt dále odvíjet a mají dopad na odplácení druhému stejnou mincí a ublížit mu, s čímž participantů bojují a snaží se tomuto pokušení odolat. Ačkoli se, zejména ženy, mají tendenci konfrontaci během konfliktu vyhýbat, následně dojde ke komunikaci, která má několik podob, a to zejména: vysvětlování rozdílných stanovisek a požadavků, přesvědčování, hledání kompromisů, ozřejmování chybného pochopení nebo omluvy. Častou a účinnou strategií, která je příčinou a známkou zažehnané konfliktu, je fyzická blízkost partnerů, zmiňovaná ve formě objetí. Výraznými prvky, ovlivněny křesťanskou vírou, jsou odpuštění a modlitba. Dle respondentů je nutné konflikt vyřešit a je vnímáno negativně, když spor vyřešený není. Výhody plynoucí z řešení konfliktů byly zmíněny výše, v kategorii Role konfliktu. Za cíl si partneři kladou naučit se konflikty efektivně řešit a mít takového partnera, který je otevřený změně a ochotě na sobě pracovat a komunikovat.

5.5 Pocity

Tato kategorie popisuje pocity, které se v otázce konfliktů mezi partnery vyskytují. Identifikovali jsme vztek, smutek, únavu, lítost, stud, úlevu, vděčnost a další, které se objevují spíše ojediněle ve specifických, jednotlivých případech.

Vztek

Pocity, jak se ukázalo, mají tendenci se v průběhu konfliktu měnit. Prvotní a nejčastěji zmiňovanou emoci je vztek, naštvání: „*U mě to prostě souvisí jako s naštváním, no nebo jakože já jsem takový trochu cholerik*“, „*jak se rychle naštvu, tak to rychle odejde*“, „*Tomáš má tendenci být jako spíš naštvaný*“.

Smutek

Poměrně méně často byl zmiňován smutek: „*já mám tendenci být spíš jako smutná*“, který je vnímám jako lépe uchopitelná reakce, v kontrastu s uražeností: „*zdravější reakce na to ublížení reagovat smutkem než uražeností*“.

Únava

Samotné konflikty v participantech vyvolávají únavu, zvláště když se jedná o opakující se konflikty, které jsou častým jevem ve vztahu: „*občas už fakt cítím, jak jsem jako znaven*“.

Lítost a stud

Po konfliktu někteří prožívají lítost nebo stud nad svým chováním: „*jeho to fakt mrzelo*“, „*vlastně se pak sama za sebe stydím*“.

Úleva

Po konfliktu dále přicházejí pozitivní emoce. Hojně zmiňovaným pocitem byl jakýsi pokoj a úleva. Tyto emoce jsou spjaté s vyřešením konfliktu, jakmile je skončený: „*hnedka v tu chvíli mám pocit, jako že prostě taková nějaká úleva a už nic prostě, zase všechno při starém*“, „*negativní emoce tam už nejsou a oproti tý bouři, která byla jako předtím ta emoční, tak nějak pokoj a klid*“.

Vděčnost

Participantů pak cítí také vděčnost, že je jejich konflikt už vyřešený, že je po něm. Radují se z toho, že spolu mohou být znova bez konfliktu a mít čas bez konfliktu: „*jsem spíš vděčný když, i když to třeba je trošku náročnější, ale když člověk si dokáže ty věci vyříkat a uvolnit to napětí a zase být spolu v pohodě a být rádi, že to máme vyřešené*“. Uvědomují si vděčnost za svého partnera, který je otevřen konstruktivnímu řešení a má tendenci konflikty řešit: „*vždycky mě povzbuzovalo to, že jsem jako měla pocit, že Tomáš chce ty věci řešit, že to není jako že je chce nechat vyhnít*“, „*když pak ten konflikt vyřešíme, tak vlastně si člověk víc toho druhého váží*“.

Méně často, spíše u jednotlivých případů, byly zmíněny emoce jako je například strach, překvapení, frustrace, pocit pokoušení, prožívány ve specifických, konfliktních situacích.

Shrnutí

Emoce se v průběhu konfliktu u partnerů mění. Typickou reakcí na konflikt je vztek, případně smutek. Tyto dvě emoce jsou typicky rozloženy mezi oba partnery. Z rozhovorů vyplývá, že jeden z partnerů má tendenci být spíše naštvaný a druhý spíše smutný. Konec konfliktu s sebou přináší lítost a stud při reflexi chování, ale také úlevu a pokoj za zažehnaný konflikt. Partneři jsou schopni i v otázce konfliktů prožívat vděčnost za svého partnera, který je ochoten konflikt konstruktivně řešit. Při častých, či opakujících se konfliktech participantů pociťují únavu a vyčerpání.

5.6 Důsledky konfliktu

V této kategorii analyzujeme, jaké důsledky s sebou konflikt přináší. Jedná se zejména o změnu pohledů týkajících se partnera a vztahu.

Pohled na partnera

Konflikty v tomto případě mají obousměrný efekt. Jednak vzbuzují pochybnosti o partnerovi, jednak vděčnost, že je právě takový, jaký je. Participanti uvedli, že mají tendenci pochybovat, zda jsou se svým protějškem kompatibilní, či nikoli: *„člověk jako může pak třeba začít pochybovat, no jako tak nějak jako v celkovém kontextu, jestli teda si jako rozumíme, jestli je to fajn anebo je to blbost a jsme každý úplně jiný“*, *„často pak uvažuji jakože jak je možné, že někdo přemýšlí tak jinak“* a zda neměli zvolit někoho jiného: *„ale vlastně neměla bych být radši s nějakým napůl gaučákem, abych jako vlastně se tolik nestresovala“*, *„někdy mě napadá, jestli by to s někým jiným nebylo snazší“*. Druhou stránkou důsledků, při vyřešeném konfliktu, je prožívaná vděčnost za partnerovy vlastnosti projevující se během konfliktu: *„Matěj je fakt extrémně trpělivej se mnou prostě“*, *„pro mě Tomáš prototyp člověka, kterej je schopný a ochotný pracovat jako s tím, jaký je na tom, jaký je“*, *„když pak ten konflikt vyřešíme, tak vlastně si člověk víc toho druhého váží“*.

Pohled na vztah

V oblasti vztahu vzbuzují konflikty spíše pochybnosti. Konflikty zkreslují celkový obraz a vnímání vztahu: *„určitě to ovlivňuje i to, jak se dívám na ten vztah“*, *„A někdy mám tendenci si jako zobecňovat ty situace, které se týkají nějaké blbosti ... mám už tendenci si to vztahovat na nějaké jako životní, všeobecné jako situace“*. Vzbuzují nejistoty ohledně dalšího vývoje vztahu a zda v něm setrvávat: *„konflikt budí ty otázky, že jako jestli jak co a jak to bude“*, *„otázky, jestli jako to mám zapotřebí v takovém vztahu vlastně být“* a některé typy konfliktů také vytváří pochybnosti, zda vztah vydrží: *„se bojím, že nevydrží ten vztah, protože jakoby mám jiný pohled na život“*, *„člověk si pak říká, jestli to jako no dává smysl dohromady“*. Důvody k takovému postoji mohou být prožívaná únava a nepohoda v důsledku opakujících se konfliktů: *„někdy jakoby z toho pramení taková jako únava“*, *„má tendenci to jako narušit tu harmonii ve všech ohledech mého života“*.

Shrnutí

Z rozhovorů se jeví, že konflikt ovlivňuje pohledy na partnera a na vztah. Neshody budí v participantech pochybnosti o kompatibilitě a jednotě partnerů a otázky, zda neměli zvolit pro vztah někoho jiného. Na druhou stranu dokážou podnitit vděčnost, že je partner v konfliktech schopen nějakým způsobem jednat. V oblasti vztahu spory vyvolávají spíše jen ty pochybnosti. Vynořují se otázky, jakým směrem se vztah bude dál ubírat a zda v něm nadále pokračovat. Tyto negativní emoce a uvažování mohou být způsobeny únavou a disharmonií pramenících z konfliktů.

5.7 Víra a konflikty

Tato kategorie popisuje, jak se do konfliktů promítá křesťanská víra. Charakterizujeme, zda a jak toto vyznání ovlivňuje vzájemné neshody a jak je v této otázce formována osobnost participantů skrze křesťanské hodnoty a pravidla. Dále se jeví, že zde hraje významnou roli Bůh, odpuštění a modlitba.

Vliv víry

Z výpovědí participantů vyplývá, že jejich křesťanské vyznání hraje důležitou roli v otázce vzájemných neshod a dotýká se všech oblastí konfliktu, které jsme popsali výše. Sami účastníci si její vliv uvědomují, jsou schopni jej pozorovat a popsat: „*Myslím si, že mě to hodně ovlivňuje*“, „*víra ovlivňuje naprosto jako všechny fáze toho konfliktu*“. Někteří participanté uvedli přímý vztah mezi prožíváním víry a počtem konfliktů: „*Já si myslím, že jako bychom měli víc konfliktů*“. Se snižujícím se časem stráveným praktikováním víry se zvyšuje počet konfliktů mezi partnery: „*když se oba vzdalujeme pánu Bohu ve smyslu, že prostě s ním netrávíme čas a dáváme tu prioritu jiným věcem v životě, tak to vede k zvýšení těch počtů těch konfliktů*“. Někteří vnímají vliv nejen v otázce konfliktů, ale také celkového vztahu a jeho dynamiky: „*celkově to má jako zásadní dopad na vztah jako mezi mužem a ženou, pokud jsou oba věřící*“, „*pomůže nás to naopak sblížit k sobě*“, „*kdyby té víry nebylo, tak už spolu nejsme*“.

Jiná perspektiva

Dle participantů jim víra umožňuje vidět věci jinak. Pomáhá jim povznést se nad konflikt, mít nad ním nadhled, být racionálnější a vnímat ho v kontextu širší perspektivy, dalo by se říci z perspektivy celého života a stvoření: „*víra si myslím, že člověku dá nadhled, dá nadhled jako nad ty konflikty, nad ty vztahy nad to všechno*“, „*jednak ti ukazuje to, že jako konflikt není konec světa a že prostě udrží tě trošku nad tím uvažovat*“, „*že je nad tím něco vyššího, je nad tím ta víra, a to nějaké celkové životní směřování*“. Skrze víru se mění taktéž vnímání sebe a jejich partnera. Na sebe jsou schopni pohlížet s větší pokorou a na svůj protějšek s větší vděčností: „*fakt jako jsem hříšná, že to není jenom už o tom konfliktu, ale zase se to promítne celkově do toho pohledu jakoby celkovýho křesťanskýho, že jakoby všichni jsme na tom stejně, že si nemáme co vyčítat*“, „*A že aspoň já si díky tomu můžu uvědomovat, i když mi to teď nepříjde ideální, tak možná za dva dny budu zase ten nejzamilovanější člověk do Markéty*“, „*to je ten jako můj člověk, kterého mi ten pán Bůh dal*“. V této oblasti se jeví, že je pro ně důležitý pohled Boha, který může být rozdílný od toho jejich a věří mu: „*Občas, když*

se jdeme o něčem bavit v čem jakoby nemáme stejný názor, tak se předtím jako chci pomodlit, aby to prostě Bůh nějak vedl“.

Hodnoty a pravidla

Křesťanská víra je nositelem specifických hodnot, které účastníci přejímají, dává schopnost rozlišovat mezi dobrým a špatným jednáním a pomáhá participantům v sobě tyto negativní tendence potlačit: *„v nějakém hodnotovém systému“, „rozhodnutí jako na tu uraženost nereagovat svoji vlastní uraženosti. Nevím, jestli bych k takovému závěru a nějakým pravidlům pro život dospěl bez víry“, „člověk pak třeba skrz toho Boha může poznat jako víc nějaké věci, které jsou právě mravné nebo nemravné a na základě toho i měnit tu svou vůli“.*

Odpuštění

Motiv odpuštění se vyskytoval u všech účastníků výzkumu. Odpuštění je pro participanty velmi důležité a nelze popřít jeho spojení s křesťanskou vírou. K odpuštění dochází na základě racionálního rozhodnutí, ne na základě jejich vůle, nebo že by to bylo snadné. Děje se tak, proto, že sám Ježíš jim odpouští jejich provinění. Participanty mají pocit, že je to výzva, kterou jim Bůh dává a mají se tím řídit, protože je to správné, nebo se tím zalíbí Bohu: *„víra nás vede k tomu, jako si odpouštět věci“, „ochota k tomu se usmířit a odpustit si je fakt daná těma křesťanskýma principama a tím, co pro mě bylo uděláno. To, že za mě někdo zaplatil a odpustil mi, tak taky já budu odpouštět“, „to není, že by to tak nějak přišlo ze mě, to, že chci odpustit, ale že vím, že ten můj Bůh to chce, aby to tak bylo, a proto to udělám“, „si fakt uvědomuju to, že je fakt správný odpustit“, „Asi se jakoby snažím řídit tím veršem z bible, jakože ‘nenechte nad svým hněvem zapadnout slunce‘“, „myslím, že dokážu jako odpouštět hodně a že to může být i na základě toho právě na základě té mojí víry“.*

Role Boha

Bůh je mezi křesťanskými páry vnímán jako zdroj lásky, síly a proměny. Díky tomu, že participanty znají Boha a vnímají, že jsou jím milováni, mohou z této lásky čerpat a dávat ji svému protějšku: *„jako tu lásku fakt člověk nemůže brát sám od sebe“, „mě tím učí milovat druhého člověka“, „celkově ten vztah by byl o hodně náročnější, kdybysme v něm neměli tu Boží lásku“.* Participanty věří, že jim Bůh dává sílu obstát v náročných situacích, zapřít se a nejednat podle své vůle, ale dělat to, co se líbí jejich Bohu, nejčastěji se to dotýká rozhodnutí odpustit: *„prosím ho, aby mě dal sílu, abych to prostě obstál v té situaci, protože to nepovažuji za správné jí to dát sežrat, ale to pokušení tam je“, „s boží pomocí mu odolávám“, „Ale taky*

mám pocit, že sama bych na to neměla prostě, že tu sílu k tomu to udělat (odpustit) беру prostě od Boha“. Účastníci vnímají, že je Bůh schopný proměňovat jejich vůli a charakter a pocítují, že se tak i děje. Tyto výroky byly sdělovány pozitivně, dalo by se říct, že tento prvek vnímají jako přínosný: *„si myslím, jako že je bůh schopný nějakým způsobem proměňovat člověka celkově a třeba právě i tu jeho vůli“, „vnímám, že i právě tyhle konfliktní situace mě mnohému učí, že to nějak jako. Si bůh požívá a tím formuje mě můj charakter“, „aby tak třeba bůh jako pomohl jako s tou vůlí“, „výsledek je ten, že to funguje“, „kdyby to bylo příliš snadné, tak vlastně to takhle nějak je jakoby bezcenné“.*

Role modlitby

Modlitba v konfliktech působí jako spojující prvek. Jednak sjednocuje partnery mezi sebou, jednak s jejich Bohem: *„ta modlitba je něco, co máte najednou spolu a co vás spojí, i kdyby všechno ostatní bylo rozpadlé“, „společně vlastně se spojit jako s někým dalším, kdo je nad tebou, kdo je jako mnohem vyšší“.* K modlitbám dochází v situacích, kdy řeší spor, ve kterém mají oba jiný názor, nebo chtějí, aby je Bůh vedl a pomohl jim situaci vyřešit: *„v tom řešení těch konfliktů, že někdy si třeba s Adamem sedneme, ale třeba se za to o pomodlíme“, „když se jdeme o něčem bavit v čem jakoby nemáme stejný názor, tak se předtím jako chci pomodlit, aby to prostě Bůh nějak vedl“.* V modlitbách vyjadřují prosby za sílu jednat v situacích moudře a nejednat na základě své vůle a pokušení, za proměnu svého charakteru a vůle, ale taky dochází k pokání a prosbě za odpuštění: *„Asi se to omezuje na to, ať tu situaci zvládnou, ať prostě to ustojím, ať se zachovám správně. Jakože moc ty modlitby nesměřují k nějaký její proměně, spíš jako ke své vlastní“, „jako je důležité, abychom se pokali“, „no tak vnímám to nějak jako i právě jako tu prosbu, ale i odpuštění“.*

Shrnutí

Jak se ukázalo, víra hraje u participantů důležitou roli. Protkává všechny oblasti neshod a má schopnost ovlivnit počty konfliktů, jejich průběh, charakter a vkládá zde specifické aspekty, jako je například modlitba. Víra umožňuje dívat se na konflikt z vyšší perspektivy, udržet si nějaký nadhled a odstup a vnímat neshody v širším kontextu života. Křesťanské vyznání formuje hodnoty, díky kterým participanté rozlišují dobré a špatné chování a jsou schopni potlačit svou vůli a pokušení proto, aby se zachovali dle křesťanských principů. V této otázce vnímají, že Bůh je zdrojem síly pokušení odolávat, zoceluje jejich vůli a proměňuje jejich charakter. Je považován také za zřídlo lásky, díky kterému se učí více milovat svého partnera a bez něhož by toho nebyli schopni. Významným tématem se jeví odpuštění, kdy

participanti vnímají, že jsou k němu povoláni skrze evangelium, které říká, že Bůh odpustil lidem jejich provinění, a tak to mají dělat také vůči ostatním. Mezi všemi páry se objevuje modlitba, která je spojujícím a smiřujícím prvkem mezi partnery a mezi jejich Bohem. V modlitbách jsou vyslovovány žádosti o vedení v neshodách, o sílu, pevnou vůli a prosby za odpuštění nedobrého chování.

6 Diskuse

V této kapitole jsou popsány výsledky výzkumu. V rámci odpovědí na hlavní výzkumnou otázku a na vedlejší výzkumné otázky porovnáváme výsledky analýzy s již existujícími teoriemi a literaturou.

Cílem našeho výzkumu bylo analyzovat partnerské konflikty ve vztazích nesezdaných křesťanů a popsat jeho prožívání. Podrobněji jsme tuto problematiku prozkoumali skrze kvalitativní šetření a popsali jsme, jak participanti vnímají konflikty, odkud pramení, jakých témat se nejčastěji dotýkají, které pocity jsou s nimi svázány, jaké jsou strategie řešení a důsledky konfliktu a závěrem způsob promítání křesťanské víry do této oblasti partnerského života. Dále jsou prezentovány výsledky dle daných výzkumných otázek:

HVO: Jak nesezdaní křesťané prožívají partnerský konflikt?

Naše studie poukazuje na klíčový vliv křesťanské víry v otázce prožívání partnerských konfliktů. Na základě analýzy provedeného výzkumu a relevantní literatury nastiňujeme několik klíčových aspektů. Zjištění naznačují, že křesťanská víra prostupuje celým procesem konfliktu a ovlivňuje nejen jeho průběh, ale i způsob, jakým jsou neshody vnímány a řešeny. Tento vliv je patrný zejména v rámci specifických hodnot, postojů a činností, které jsou spojeny s křesťanskou vírou, jak uvádí autor Kratochvíl (2009). Širší perspektiva, do které je konflikt v křesťanském kontextu zasazen, jej proměňuje v prostor pro osobní růst a učení se milovat druhé, což potvrzují i díla autorů Thomas (2017) a Homaei et al. (2016). Silný vliv křesťanské víry je patrný v perspektivě, kterou přináší evangelium, jak naznačují Lambert & Dollahite (2006), kde odpuštění a bezpodmínečná láska hrají klíčovou roli v řešení konfliktů a vnímání partnera. Tento princip podporuje Raus (2012), který zdůrazňuje, že křesťanská víra dává partnerům sílu a moudrost v modlitbě, která, dle naší studie, působí jako spojovací prvek mezi nimi a Bohem, který je vnímán jako jejich průvodce a pomocník. Jednotlivým aspektům se věnujeme detailněji níže, v rámci vedlejších výzkumných otázek, kde komparujeme výsledky naší studie s již existujícími výzkumy a literaturou.

VO1: Jak je partnerský konflikt vnímán?

Vnímání konfliktu mezi účastníky výzkumu silně koresponduje s charakteristikou, kterou nabízí literatura. Naše studie ukazuje, že participanti dokážou přistupovat ke konfliktu z různých perspektiv. Uvědomují si, že neshody představují jak nesoulad a nepříjemnou situaci,

tak určitou nevyhnutelnost, důležité místo a přínosy do vztahu, což potvrzují jak Raus (2012), který popisuje negativní aspekty konfliktů, tak Matějková (2007), která konflikty považuje za automatickou součást emocionálních vztahů, nebo Vidal-Graf (2007), kteří spatřují benefity například v uvědomění si změny, uvolnění nahromaděných výčitek, či reálné představě o partnerovi. V našem výzkumu jsme pojmenovali přínosy jako je prostor k uvolnění napětí, růst jednotlivce i celého páru, či poukazování na zásadní věci, které je potřeba ve vztahu vyřešit. Jiný pohled přináší Kratochvíl (2009), který připouští možnost úplné absence konfliktů za předpokladu, že se partneři budou řídit křesťanskou láskou.

Účastníci mají tendenci dělit konflikty z pravidla dle stupně závažnosti a způsobu řešení na neshody malé a velké, intenzivní a povrchní, dlouhodobé a krátkodobé, či zvládnuté a nezvládnuté, vyřešené a nevyřešené, s tím, že inklinují a považují za vhodnější ty, které nejsou tolik intenzivní a náročné. Tato klasifikace se liší od těch, které nabízí literatura. Například Křivohlavý (2002) diferencuje konflikty dle psychologické dominance, což odpovídá příčinám konfliktu spíše než vlastnostem, jak to vnímají účastníci. Tato odlišnost může být způsobena tím, že účastníci klasifikují konflikty podle svých emocí a prožitků, zatímco literatura se více zaměřuje na racionální pohled a strukturu. Pojetí účastníků se více podobá dělení dle Matějkové (2007), která zmiňuje a odlišuje konstruktivní a negativní konfrontaci, které jsou spjaté právě s pocity a prožíváním.

Pro účastníky je klíčové naučit se konflikty zdravě řešit, což podporuje Vidal-Graf (2007) s tezí, že cílem pro vztahy není odstranění konfliktů, ale jejich efektivní řešení.

VO2: Jaké jsou příčiny konfliktu?

Partneři mohou konflikty zažívat z několika zdrojů. Příčinou mohou být povahové vlastnosti, zejména cholerické a prudší povahy, nedostatečná komunikace, domněnky, které zkreslují realitu a náročné situace, ve kterých konflikty snadněji nastanou. Vidal-Graf (2007) identifikují motivy konfliktů jako nedostatečně vyjádřený závazek, boj o moc, potřebu odstepu nebo důsledky původních rodinných vztahů, které označuje za tzv. hluboké, či skryté motivy, což může být jedním z důvodů, proč se situace účastníků a literatury neshodují, jelikož se jedná o zdroje neuvědomované. Oproti tomu třetí zmíněná kategorie odstep, vyjádřený jako potřeba odlišného času stráveného společně, se s naší studií neshoduje úplně, jelikož v našem výzkumu představuje spíše téma než zdroj konfliktů. Čtvrtá kategorie, týkající se původní rodiny, se shoduje s našimi výsledky a má vztah s povahovými vlastnostmi a vzory, které účastníci do partnerského vztahu přinášejí a odrážejí se mimo příčin také v reakcích na konflikt.

Další významnou příčinou jsou náročné situace, jako je přetížení partnerů, únava, stres a nedostatek společného času, či nečekané, nekomfortní situace, jako je například spěch. Toto naše zjištění potvrzuje Musil (2018), který říká, že konflikty nastávají v tu nejméně příhodnou chvíli. Zastihnou nás nečekaně, nepřípravené, a to způsobí že zcela jednoduchá, banální situace, která by jindy byla vyřešena v poklidu, se promění ve spouštěcí mechanismus obrovského konfliktu díky tomu, že se nacházíme v emocionálně náročné situaci, kde není prostor pro racionální myšlení a partner tak přepne do nouzového módu a všechna sdělení, která vysílá svému protějšku vyznějí mnohem prudčeji, než kdybychom měli dostatek energie vidět situaci s nadhledem.

VO3: Jakých témat se konflikty týkají?

Otázka témat se prolíná s příčinami nebo hlubšími zdroji konfliktů. Mezi nejčastěji zmiňovaná témata patří společně strávený čas z hlediska množství, organizace nebo charakteru aktivit. Toto téma je úzce spjato s potřebami, které se právě buďto naplňují nebo nenaplňují společně stráveným časem, nebo se váže k rozdílným přístupům. Po hlubším prozkoumání se tedy pod tímto tématem skrývá zdroj nenaplněných potřeb, o kterých hovoří Vidal-Graf (2007) s jeho tezí odstupu, zatímco Křivohlavý (2002) zdůrazňuje příčinu neshod v rozdílných přístupech ke stejným věcem, v naší studii se jedná o organizaci času a jeho způsob naplňování, které se mezi partnery liší. Výrazně se projevuje, že jeden z partnerů preferuje menší množství aktivit, které jsou předem plánované a druhý naopak upřednostňuje více činností a funguje více spontánně. V otázce naplňování času jsou výrazné rozdíly ve sportovní aktivitě nebo naopak většího relaxování, které se u partnerů liší. Potřeby byly dále identifikovány jako samostatné téma a může se dotýkat právě potřeby být spolu nebo naopak většího prostoru, nebo nutnosti pocítit uznání, ocenění a lásku. Ať se jedná o jakýkoli typ potřeby, konflikty mají tendenci vznikat při jejím nedostatečném uspokojení. Mezi témata jsme zařadili také rozdílné přístupy a způsoby, jak se věci dělají, které se mohou dotýkat jakýchkoli oblastí, ale literatura je řadí mezi zdroje, např. již zmíněný Křivohlavý (2002).

Někteří autoři, jako je Curtis a Ellison (2002), uvádějí jako konfliktní oblast náboženství, zejména rozdílnou účast na církevních aktivitách, avšak v našem výzkumu účastníci tento faktor nezmínili, což může být dáno tím, že partneři sdílejí stejnou náboženskou víru a fungují ve stejném církevním společenství, avšak byly zmíněny konflikty týkající se teologických otázek. Existují také témata, která účastníci vůbec nezmínili, což je pochopitelné vzhledem k jejich kontextu. Patří sem konflikty spojené s provozem domácnosti, výchovou dětí, či tématy intimity. Možné příčiny tohoto nedotknutí se mohou týkat fáze vztahu

před uzavřením manželství, kdy nežijí společně, nebo mohou být tato témata vnímána jako citlivá a tabuizovaná, což může vést k jejich vynechání při diskusi o konfliktech.

VO4: Jaké jsou reakce během konfliktu?

Mezi partnery se objevují různé reakce a strategie, které často reflektují jejich osobnostní charakteristiky a genderové rozdíly. Typickou reakcí, zejména u žen, je uzavření se do sebe, což může být dáno potřebou zpracování situace vnitřně či udržením odstupu, nebo dát druhému najevo zranění, či samotné zranění způsobit, nejčastěji formou uraženosti. Raus (2012) vidí příčinu v ohleduplnosti a nezatěžování partnera svými myšlenkami, v našem výzkumu se však tento motiv nepotvrdil. Toto chování následně vyvolává u protějšků frustraci, beznaděj a hněv. Naopak někteří partneři, obvykle muži, mají tendenci konflikty řešit okamžitě a snaží se partnerku donutit k dialogu, ke kterému dříve, či později dojde. Další strategií je odplata, kdy jeden partner reaguje na nepříznivé chování druhého negativním způsobem. Z našeho výzkumu vyplývá, že partneři se snaží vyhnout tomu, aby odpovídali odplatou. Tato dynamika reakcí na konflikty a vliv emocí na ně je potvrzena Rausem (2012), který též upozorňuje na negativní dopady odplaty na dlouhodobý vztah. Na podobu reagování mají velký vliv emoce a fakt, zda jim partneři podlehnou, či nikoli. V našem výzkumu se jeví, že je vždy jeden partner schopnější jednat více racionálně a druhý méně. Matějková (2007) na základě regulace emocí dělí konflikt na konstruktivní a negativní. Komunikace hraje klíčovou roli v řešení konfliktů, ve které partneři vyjadřují své postoje, hledají kompromisy, vysvětlují své chování nebo se omlouvají. Každý má odlišnou potřebu komunikace v různých fázích konfliktu dle osobnosti a různosti párů, jak již bylo zmíněno zpravidla muži mají tendenci komunikovat ihned, zatímco ženy ji odkládají.

Kratochvíl (2009) ukazuje, že křesťanství zásadním způsobem ovlivňuje reakce na konflikty. Dle jeho názoru jsou reakce ovlivněny transcendentálním pohledem na svět a dodržováním příkázání. Z výsledků našeho výzkumu vyplývá, že křesťanství, v otázce řešení a reagování na konflikt, přímo ovlivňuje zejména rozhodnutí odpuštění, které je jednou z nejvýznamnějších strategií křesťanských párů. V jeho důsledku si partneři nepřipomínají konfliktní situace a svá provinění. Je zde cítit velmi silný důraz na evangelium a učení Ježíše Krista, které je pro odpuštění klíčové a stěžejní. Dalším charakteristickým jevem je modlitba, více tyto aspekty však rozebíráme v otázce vlivu křesťanské víry na partnerské konflikty. Křesťanskou podstatu odpuštění a modlitby potvrzují Holeman (2003), nebo Lambert & Dollahite (2006). Výzkumy zaměřující se na řešení konfliktů v manželských párech dále zmiňují řešení v podobě společného čtení Bible v konfliktní situaci (Lambert & Dollahite,

2006). Naše výzkumné zjištění na tyto strategie neukazují, možná kvůli specifickým jejich životní situace nebo individuálnímu prožívání víry.

Z našich výsledků vyplývá, že je pro partnery nutné konflikt vyřešit a vnímají nevyřešené spory negativně. Fyzická blízkost, jako projev lásky, je běžnou strategií v řešení konfliktů, která může pomoci k usmíření a ukončení neshody. Literatura tyto reakce v kontextu křesťanských párů nezmiňuje.

VO5: Jaké pocity doprovází partnerský konflikt?

Naše studie ukazuje, že se pocity během konfliktu u partnerů mění, což potvrzuje Raus (2012) a považuje to za nepostradatelnou součást partnerských rozepří. Prvotní reakcí na konflikt je zpravidla vztek, případně smutek, přičemž jsou tyto dvě emoce typicky rozloženy mezi oba partnery tak, že jeden z nich inklinuje k tomu být spíše naštvaný a druhý spíše smutný. Zmíněný vztek popisují Vidal-Graf (2007) jako prioritní, primární emoci, která nám umožňuje ventilovat vnitřní agresi. I když v literatuře můžeme nalézt spojení hněvu s modlitbou, která má, dle Butlera, Stouta a Gardnera (2002), snižovat emoční reaktivitu na partnera a pomáhat zvládat hněv během neshody (Marsh a Dallos, 2001, Lambert & Dollahite, 2006), není v našem výzkumu přímá linka mezi modlitbou a odstraněním hněvu podložena našimi výsledky.

Raus (2012) dále rozšiřuje spektrum emocí spjatých s konfliktem o úžas, šok, znechucení, zranění, bolest, zklamání, smutek, odmítnutí, pocit zrady, zmatek, nejistotu, vinu a bezmoc. Všechny tyto emoce byly identifikovány ve stejných nebo podobných formách v rámci analýzy rozhovorů. Některé pocity jsou typické pro začátek konfliktu, například onen zmíněný hněv, zatímco jiné se objevují až v jeho koncové fázi, například lítost a stud. Tuto dynamiku Raus (2012) také potvrzuje a stádium po konfliktu spojuje s pocity vděčnosti a silnějším propojením partnerů, což naše výsledky potvrzují. Vděčnost je v našich výsledcích spojována zejména s uklidněním po konfliktu a prožíváním pokojných chvil, či s partnerem, kterého si po konfliktu více váží za jeho pozitivní vlastnosti projevující se během konfliktu. Časté a opakující se konflikty vedou k pocitům únavy a vyčerpání, což se odráží a potvrzuje i v Rausově (2012) popisu konfliktů.

Některé studie křesťanských manželství naznačují, že křesťané se častěji zaměřují na pozitivní emoce než na negativní (Ellison et al., 2011), ale náš výzkum tuto tendenci nepotvrdil ani nevyvrátil. Je zřejmé, že negativní emoce jsou běžným prvkem v partnerských konfliktech a respondenti se snaží, aby jim nepodlehli.

VO6: Jaké důsledky s sebou konflikty přináší?

Důsledkem konfliktu je proměna pohledu na partnera v pozitivním i negativním slova smyslu. Samotný spor vyvolává pochybnosti o kompatibilitě mezi partnery, jak potvrzuje Raus (2012) a vysvětluje, že v období vrcholícího konfliktu a při opakujících se neshodách mají partneři tendenci vidět druhého jako kořen problémů, a jsou uvězněni ve zkreslených a negativních představách o partnerovi. Nicméně po vyřešení konfliktu partneři prožívají vděčnost a oceňují partnerovy kvality projevující se během konfrontace, což podporuje pozorování Rause (2012). Neshody ovlivňují vnímání vztahu zejména jeho stability a vzbuzují otázky, zda v něm setrvávat, nebo jaký vývoj vztah bude dále mít, což pramení z dlouhodobé únavy opakujících se konfliktů. Tento přirozený efekt dokládá literatura, která ukazuje, že rezignace může nastat, pokud jsou konflikty ustavičné a způsob jejich řešení má přímý dopad na povahu vztahu a rozhodnutí zůstat v něm (Raus, 2012).

VO7: Jak se do partnerských konfliktů promítá křesťanská víra?

Naše výzkumné zjištění potvrzuje přímý vliv křesťanské víry na konflikty a ovlivňuje jejich četnost, průběh, charakter řešení a specifické činnosti. Kratochvíl (2009) dokonce naznačuje, že křesťanství by mohlo vést k úplné absenci konfliktů, pokud by se lidé řídili principy pravé biblické lásky, nicméně dále zmiňuje, že Bible poukazuje na lidské sklony ke zlému více než k dobrému, a proto úplné vymýcení konfliktů není realistické. Toto náboženské přesvědčení poskytuje partnerům nadhled během konfliktů a umožňuje jim vnímat situaci v širším kontextu, což potvrzují i jiní autoři, jako Lambert & Dollahite (2006) či Lakatos a Martos (2019). V celkovém kontextu konfliktů naše studie ukazuje, že křesťanství nabízí takovou perspektivu, kdy neshody lze mezi partnery vnímat jako příležitosti k růstu osobnosti a učení se milovat více druhého člověka, vnímáno jako jádro křesťanství, což také zmiňuje Raus (2012), Thomas (2017) nebo Homaei, et al. (2016).

Výsledky ukazují dále na vliv v otázce hodnot a postojů, které ovlivňují chování během konfliktů. Kratochvíl (2009) toto potvrzuje a zmiňuje zejména ctnosti lásky, oddanosti, věrnosti, podpory a odpuštění, Lambert & Dollahite přidávají nesobeckost, pokoru, přijetí a bezpodmínečnou lásku a říkají, že jsou to hodnoty klíčové pro prevenci konfliktů. Naše studie ukazuje, že partneři, kteří se řídí těmito principy, jsou schopni rozlišovat mezi dobrým a špatným chováním a potlačit svou vůli, aby je uplatnili v řešení konfliktů a zároveň věří, že jim sílu ovládat svou vůli dává Bůh. Bůh hraje v křesťanských vztazích klíčovou roli jako zdroj síly, lásky, proměny a odpuštění.

Náš výzkum poukazuje na praktickou rovinu evangelia, kdy se partneři snaží milovat a odpustit druhému proto, že věří, že se Bůh k nim přesně takto zachoval a chce, aby oni jednali stejně. Odpuštění je pro partnery velmi důležité, řídí se v něm Biblickým učením a snaží se, aby si v sobě neuchovávali jakékoli neodpuštění. Tuto skutečnost potvrzují také Lambert & Dollahite (2006) nebo Raus (2012), který zdůrazňuje, že křesťané očekávají, že Bůh na tuto jejich poslušnost odpoví, což naše výsledky potvrzují, jelikož participanti věří, že jim Bůh odpovídá. Raus (2012) dále poukazuje, že Bůh v konfliktech zastává roli průvodce, který poskytuje partnerům moudrost. Náš výzkum toto potvrzuje. Projevuje se to zejména v modlitbě, která je popsána jako spojení s Bohem, kterého prosí za rozvahu a vedení, kterých by jinak neměli.

Modlitba se na základě našich výsledků jeví jako běžná součást řešení konfliktů u křesťanských párů. Ti se k modlitbě uchylují, před i během konfliktů, s vírou, že Bůh jejich prosby vyslyší. Modlitební akt působí také jako spojovací prvek partnerů a tento efekt potvrzuje a pojmenovává Butler, Stout & Gardner (2002) jako snižování vzájemné negativity, opovržení a nepřátelství.

Z našich výsledků nevyplývá, že by členství v církvi poskytovalo podporu v řešení partnerských konfliktů, což se odlišuje od výzkumných zjištění Browna et al. (2011), který se zaměřil na křesťanská manželství, což může být způsobeno specifickým prostředím církve, ve kterých naši účastníci fungují, nebo jejich fázi vztahu mimo manželství.

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvalitativní výzkum s malým vzorkem účastníků a specifickým církevním kontextem, jeden z hlavních limitů spočívá v omezené zobecnitelnosti výsledků na širší populaci. S pouze pěti účastníky není možné tvrdit, že získané poznatky platí pro celou populaci s podobnými charakteristikami. Nicméně tyto limity jsme se snažili překonat dostatečnou přípravou jednotlivých rozhovorů, selekcí participantů a ujištěním se, že odpovídají zadaným kritériím zkoumané cílové skupiny, kterými bylo nesezdané partnerství, nesdílená domácnost a křesťanské vyznání. Právě tato kritéria představují silné stránky našeho výzkumu, jelikož se existující studie a literatura v problematice partnerských konfliktů soustředí zejména na křesťany po uzavření manželství. Díky dlouhodobému soužití však mohou být partneři nuceni hledat strategie pro řešení konfliktů a nemuselo by být patrné, zda se jedná o efekt dlouhodobého soužití, či přímého vlivu křesťanské víry. V této otázce je náš výzkum inovativní. Zaznamenáváme, že měnící se společnost má přímý vliv na podobu a formy partnerství v dnešní době, jak jsme vysvětlovali v teoretické části, a s ní vyvstávají nové otázky a výzvy, které se nevyhýbají ani křesťanským párům.

Naše zjištění v otázce prožívání partnerského konfliktu mohou být užitečná pro různé cílové skupiny. Máme na mysli zejména pracovníky církve, kteří se věnují službě doprovázení párů v jejich vztahu nebo při církevní přípravě snoubenců před vstupem do manželství. Výsledky našeho výzkumu poskytují základ pro porozumění dynamiky partnerských vztahů v křesťanském kontextu a mohou sloužit jako podklad pro terapeutickou praxi s křesťanskými páry, nebo pro další a hlubší výzkumnou činnost. V návazné výzkumné činnosti bychom navrhli zkoumat souvislost mezi hloubkou náboženské víry a charakterem prožívání partnerských konfliktů. Taková studie by mohla zahrnovat analýzu rozdílů ve způsobu, jakým konflikty prožívají lidé z různých církevních denominací a zkoumat, zda a jak tato příslušnost ovlivňuje prožívání konfliktů. Dále by bylo vhodné zkoumat souvislost mezi vnímáním role Boha a Bible a způsobem, jakým jednotlivci řeší partnerské konflikty, abychom lépe porozuměli, jaké rozdíly v této oblasti mohou existovat. Taková studie by mohla přinést další a hlubší užitečné poznatky o tom, jak náboženské přesvědčení a víra ovlivňují partnerské vztahy a konflikty.

Naše studie poskytuje důležité poznatky o povaze prožívání a řešení partnerských konfliktů v kontextu křesťanských vztahů. Zjištění naznačují, že křesťanská víra má vliv na celkovou podobu a prožívání partnerského konfliktu, zejména na vnímání, průběh a řešení neshod, a to prostřednictvím specifických hodnot, postojů a činností. Silný vliv spatřujeme v širší perspektivě zakotvení konfliktu do reality, principu evangelia, který vede partnery k odpuštění a bezpodmínečné lásce a v modlitbě, která působí jako spojující prvek mezi partnery a jejich Bohem, který je vnímán jako průvodce, jenž jim dává sílu a moudrost konflikty řešit. Konflikty v křesťanském prostředí mohou být vnímány jako stezka a životní pouť, která umožňuje růst jejich osobnosti a poskytuje prostor učit se více milovat druhé lidi. Je to cesta, po které nejdou sami, ale s oním zmíněným průvodcem.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo prozkoumat problematiku partnerského konfliktu u nesezdaných křesťanů a popsat, jak nesezdaní křesťané prožívají partnerské konflikty.

Na základě provedeného výzkumu a analýzy literatury jsme identifikovali klíčové aspekty tohoto tématu a přinesli několik poznatků, které přispívají k lepšímu porozumění dynamiky partnerských konfliktů v kontextu křesťanského vyznání.

V teoretické části jsme zpracovali klíčová témata spjatá s partnerskými vztahy, rolí náboženského vyznání v životě člověka a partnerskými konflikty. Ve výzkumné části jsme se zaměřili na zdroje, kterými mohou být neshody v partnerských vztazích iniciovány, jak se konflikt projevuje a jakou má povahu, jaké emocionální a kognitivní reakce se zde vyskytují, jak je vnímána role konfliktu ve vztahu a jaké má na něj důsledky. Dále jsme zkoumali, zda a jakým způsobem se do těchto oblastí promítá náboženské přesvědčení, konkrétně křesťanská víra. Výsledky výzkumu byly prezentovány na základě tematické analýzy dat, získaných pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pěti participanty.

Z našich zjištění vyplývá, že partnerské konflikty jsou nevyhnutelnou součástí vztahů, včetně těch křesťanských, a že zde existuje řada faktorů, které ovlivňují způsob, jakým jsou konflikty prožívány a řešeny. Tyto poznatky mohou být využity a rozvíjeny duchovními průvodci v církvích nebo terapeutické praxi s křesťanskými páry. Tato práce nabízí inspiraci také pro sociální pedagogiku v několika směrech, například pro porozumění vlivu víry a náboženství na mezilidské vztahy, což může být pro sociální pedagogy užitečné při práci s klienty nebo ve vzdělávacích programech, kde je důležité porozumět a respektovat různé hodnotové systémy. Dále pomáhá porozumět emocionálním a kognitivním procesům, dynamice a řešením partnerských konfliktů a nabízí strategie pro jejich konstruktivní řešení, což může být pro sociální pedagogy cenné při práci s rodinami a páry, které se hlásí ke křesťanství. Celkově může být poznání z této práce pro sociální pedagogy cenné v podpoře a posilování mezilidských vztahů, komunikace a konfliktního řešení mezi jednotlivci, ve skupinách či komunitách v kontextu křesťanských společenství.

Naše práce naznačuje, že křesťanská víra může hrát důležitou roli v tom, jak jednotlivci vnímají a zvládají partnerské konflikty, a že existuje potenciál pro další výzkum v této oblasti, například v otázce souvislosti mezi hloubkou náboženské víry a charakterem prožívání partnerských konfliktů.

Bibliografie

- ARNETT, Jeffrey, 2004. *Emerging Adulthood: The Winding Road from Late Teens through the Twenties*. Oxford: Oxford University Press
- CARTER, Betty, & MCGOLDRICK, Monica, 1989. *The Expanded Family Life Cycle: Individual, Family, and Social Perspectives*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- DOLLAHITE, David, THATCHER, Jennifer, 2005. *How Family Religious Involvement Benefits Adults, Youth, and Children and Strengthens Families*. Sutherland Journal of Law and Public Policy, Faculty Publications. 5375. Dostupné z: <https://scholarsarchive.byu.edu/facpub/5375>
- FINCHAM, Frank, D., & BEACH, Steven, R. H., 2013. *Can religion and spirituality enhance prevention programs for couples?* In: K. I. Pargament, A. Mahoney, & E. P. Shafranske (Eds.), *APA handbook of psychology, religion, and spirituality (Vol. 2): An applied psychology of religion and spirituality* (pp. 461–479). American Psychological Association. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/14046-024>
- GIDDENS, Anthony, 1992. *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press. ISBN 0804722145
- LAMBERT, Nathaniel, M., & DOLLAHITE, David, C., 2006. *How religiosity helps couples prevent, resolve, and overcome marital conflict*. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 55(4), 439–449. Dostupné z: <https://psycnet.apa.org/record/2006-11500-003>
- LAMBERT, Nathaniel, M., & DOLLAHITE, David, C., 2008. *The threefold cord marital commitment in religious couples*. *Journal of Family Issues*, 29(5), 592–614. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0192513X07308395>
- MILLS, Melinda, 2007. *Individualization and the Life Course: Toward a Theoretical Model and Empirical Evidence*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-60925-9.
- MORGAN, David, 1996. *Family Connections: And Introduction to Family Studies*. Cambridge: Polity Press. ISBN 978-0-745-61079-5
- LUMIVERO, 2023. *NVivo* (Verze 14). [software]. Dostupné z: www.lumivero.com
- ČSÚ, 2011c. *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2010*. In: HASMANOVÁ, et al., 2012. *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-142-8.
- ČSÚ, 2021. *Vývoj obyvatelstva v krajích České republiky. Sňatečnost*. Online. [17-10-2022] [cit. 10-01-2024]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/165591255/1301572202.pdf/aebab718-8abb-44fc-8794-b8a0436bd263?version=1.3>

EKMAN, Ulf, 2000. *Doktríny – základy křesťanské víry*. Brno: Postilla. ISBN: 80-902693-8-9

FIALOVÁ, Ludmila, KUČERA, Milan, 1996. *Demografické chování obyvatelstva České republiky během přeměny společnosti po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 8085950073

FRÝDMANOVÁ, et al., 1998. *Trh práce a lidské zdroje*. In: HASMANOVÁ, et al., 2012. *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-142-8.

HAMPLOVÁ, Dana, PIKÁLKOVÁ, Simona, 2002. *Současná česká společnost*. Praha: SOÚ. ISBN 80-7330-009-5. Dostupné z:

https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/soucasna_ceska_spolecnost.pdf

HASMANOVÁ, et al., 2012. *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: SLON. ISBN 978-80-7419-142-8.

KRATOCHVÍL, Stanislav, 2009. *Manželská a párová terapie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-646-9

KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2002. *Konflikty mezi lidmi*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7178-642-X.

MATĚJKOVÁ, Erika, 2007. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1832-3.

MUSIL, Roman, 2018. *Rodinné rituály aneb 159 maličností, které mohou zničit vztah*. Praha: Informatorium. ISBN 978-80-7333-132-0

RAUS, Pavel, 2012. *Spojenci namísto protivníků*. Praha: Návrat domů. ISBN 978-80-7255-265-8

ŘÍČAN, Pavel, 2007. *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-312-3

ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0

VENGLÁŘOVÁ, Martina, 2008. *Průvodce partnerským vztahem*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-6106-0

VIDAL-GRAF, Serge a Carolle, 2007. *Jak se dobře pohádat s partnerem*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-208-9